

RAPORT Z WIZYTACJI (ocena programowa)

**dokonanej w dniach 15 – 16 lutego 2014 r.
na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* prowadzonym
w ramach obszaru nauk społecznych realizowanych
na poziomie studiów pierwszego i drugiego stopnia o profilu ogólnoakademickim
na Wydziale Ekonomii i Wydziale Zarządzania
Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.**

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Danuta Strahl – członek PKA

członkowie:

- prof. dr hab. Łucja Tomaszewicz – członek PKA

- prof. dr hab. Tadeusz Kufel - członek PKA

- mgr Hanna Chrobak-Marszał – ekspert PKA – ekspert formalno-prawny

- Justyna Ciszek – ekspert PKA – przedstawiciel Parlamentu Studenckiego RP

Krótką informacją o wizytacji

Wizytacja na Wydziale Ekonomii i Wydziale Zarządzania Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* odbyła się z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2013/2014. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Obecna wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą oceny Polskiej Komisji Akredytacyjnej. Wizytacja ta została poprzedzona zapoznaniem się Zespołu Oceniającego z raportem samooceny przedłożonym przez Uczelnię. Natomiast raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziałów Ekonomii i Zarządzania, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku.

Załącznik nr 1 Podstawy prawne oceny jakości kształcenia

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji

Kryterium 1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku formułowana przez jednostkę

1.1)

Kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* jest kierunkiem prowadzonym wspólnie przez dwa wydziały tj. Wydział Ekonomii oraz Wydział Zarządzania Uniwersytetu

Ekonomicznego w Katowicach. Kształcenie na tym kierunku prowadzone jest na tych Wydziałach od 2007 roku.

Procedura związana z utworzeniem na Wydziale Ekonomii i Wydziale Zarządzania kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* pojawiła się więc w roku 2006. Rady Wydziału Ekonomii i Wydziału Zarządzania przedstawiły – zgodnie z przepisami ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym oraz Statutu Uczelni – wniosek do Senatu Uczelni w sprawie utworzenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Uchwałą nr 61/2005/2006 z dnia 29 czerwca 2006 r. Senat zwrócił się do Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego o wyrażenie zgody na utworzenie wspólnego na Wydziale Ekonomii i Wydziale Zarządzania kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Decyzją z kwietnia 2007 r. nr DSW-1-06-4002-24/07 Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego nadał Wydziałowi Ekonomii i Wydziałowi Zarządzania uprawnienie do prowadzenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Rady Wydziału oraz Senatu wraz z listami obecności w powyższej sprawie. W posiedzeniach tych organów brali udział tylko interesariusze wewnętrzni.

Usytuowanie w/w kierunku na tym Wydziale było uzasadnione również posiadaniem odpowiedniej kadry dydaktycznej.

Strategia Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach została zatwierdzona Uchwałą nr 39/2009/2010 z dnia 24 czerwca 2010 r. w sprawie zatwierdzenia Strategii Uczelni na lata 2010-2020, uaktualniona Uchwałą Senatu nr 87/2012/2013 z dnia 26 września 2013 r. w sprawie przyjęcia operacjonalizacji Strategii Uczelni. Na mocy tej Uchwały przyjęto dokument pn. Operacjonalizacja strategii Uczelni na lata 2013-2017 z perspektywą do roku 2020.

Strategia Wydziału Ekonomii została przyjęta na posiedzeniu Rady Wydziału Uchwałą nr 40a/2011/2012 w dniu 29 marca 2012 r. w sprawie przyjęcia Strategii Wydziału Ekonomii na lata 2011 – 2017, zaś na Wydziale Zarządzania odpowiednio – na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 19 stycznia 2012 r. uchwałą Nr 20/2011/2012 w sprawie przyjęcia Strategii Wydziału Zarządzania na lata 2011 – 2017.

W czasie wizytacji przedstawiono protokoły z posiedzeń Senatu oraz Rad Wydziałów w czasie których były zatwierdzone wspomniane wyżej dokumenty.

Koncepcja kształcenia na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* prowadzonym wspólnie przez dwa wydziały: Wydział Zarządzania oraz Wydział Ekonomii ma zdecydowanie szerszy kontekst, gdyż uwzględnia nie tylko cele strategiczne własnej Uczelni ale również wizję kierunku i jego tożsamość wypracowaną wspólnie przez kadre akademicką czołowych polskich uczelni. Kierunek *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* (MSG) powstał w kształcie programowym, co do jego rdzenia, zgodnym z projektem przygotowanym przez międzyuczelniany zespół złożony z pracowników Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Łódzkiego oraz ówczesnych Akademii Ekonomicznych z Poznania, Wrocławia i Katowic, w 2005 roku. Natomiast pełna wizja programowa tego kierunku powstała we współpracy obu wydziałów UE w Katowicach. Koncepcja tego kierunku wpisuje się zarówno w Strategię Uczelni, jej misję jak i strategię obu wydziałów i ich misję. Strategia Uczelni na lata 2010 -2017 wyznacza obszary rozwojowe którym jest między innymi: Jakość kształcenia i badań naukowych. Celem generalnym zaś na lata 2014-2017 jest wizja Uniwersytetu Ekonomicznego o poszerzonym profilu kształcenia Priorytetem strategii są między innymi *przyszłościowe i prestiżowe studia w układzie stopni, trybów i form kształcenia*. Kierunek *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* niewątpliwie należy, z uwagi na swój profil programowy, możliwości zatrudnienia oraz kontekst internacjonalizacji kształcenia do kierunków prestiżowych. Misja

Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach akcentuje w swoich powinnościach tworzenie i upowszechnianie wiedzy oraz kształcenie dla gospodarki i administracji bazujące na najnowszych badaniach naukowych i pracach badawczo-rozwojowych prowadzonych w oparciu o kapitał społeczny. Kierunek *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* wpisuje się szczególnie w ten zapis misji Uczelni, który zakłada, iż *Realizuje się programy kształcenia oparte o bogate doświadczenia badawcze i eksperckie kadry nauczającej*. Wizytowany Kierunek konstytuowany jest przez kadrę akademicką obu Wydziałów o znaczącej pozycji naukowej w skali kraju w środowisku ekonomistów o bardzo dużym doświadczeniu dydaktycznym i bogatym dorobku badawczym z zakresu stosunków międzynarodowych, biznesu międzynarodowego.

Kolejna powinność misji to kreowanie liderów innowacji, ludzi przedsiębiorczych,. Analiza programu kształcenia a szczególnie specjalności kształcenia pozwala uznać, że absolwenci tego kierunku mają możliwość nabycia szerokich kompetencji społecznych szczególnie w zakresie biznesu międzynarodowego.

Wizytowany kierunek studiów wpisuje się również w misję Wydziału Ekonomii ujętą jako „wyposażenie absolwentów w wiedzę, umiejętności i kompetencje społeczne umożliwiające realizację karier zawodowych w gospodarce wiedzy i erze kreatywności”. Realizowany jest cel Strategii Wydziału: „Ekonomiczne i pozaekonomiczne kierunki studiów zapewniające dobry start i rozwój zawodowy”. Kierunek MSG wpisuje się również w misję Wydziału Zarządzania „kształtowanie postaw i rozwój liderów organizacji, wyróżniających się kreatywnością, wysokim profesjonalizmem i etyką zawodową” a także realizuje jeden z celów strategii Wydziału Zarządzania określony jako „System dydaktyczny Wydziału, jego cele i treści dostosowane do przyszłych potrzeb rynku”. Informacje o losach zawodowych absolwentów potwierdzają ich dobry start zawodowy.

Koncepcja międzywydziałowego charakteru kierunku stanowi oryginalny zamysł wykorzystujący kompetencje naukowo-badawcze i dydaktyczne obu wydziałów i przynoszący efekt synergii pozwalający na stworzenie kierunku o wyróżniających walorach edukacyjnych i atrakcyjności dla studentów i pracodawców. W procesie tworzenia jego ram programowych odwołano się do kilkunastoletniego doświadczenia dydaktycznego Wydziału Ekonomii związanego z kształceniem w zakresie handlu zagranicznego oraz międzynarodowych stosunków ekonomicznych oraz Wydziału Zarządzania związanego z specjalnością „International Business” prowadzoną od 2003 roku na kierunku Zarządzanie. Te doświadczenia z jednej strony stanowiły bardzo dobrą podstawę do budowania programu ale z drugiej strony wymuszały pozytywnie oryginalność koncepcji kształcenia, która by nie powielala dotychczasowych ofert.

Oferta edukacyjna od początku obejmowała studia I -go stopnia, trwające 6 semestrów i studia II go stopnia, które trwają 4 semestry. Na każdym stopniu studiów wprowadzono dwie specjalności – po jednej na każdym wydziale dostosowanej do ich specyfiki i oczekiwań rynku pracy oraz studentów. Na Wydziale Ekonomii utworzona została specjalność Biznes międzynarodowy, a na Wydziale Zarządzania – specjalność Zarządzanie biznesem międzynarodowym co bardzo dobrze wpisuje się w profil badawczy i dydaktyczny wydziałów. Trzeba też zauważyć że koncepcja programowa kierunku utrzymuje ustalenia zespołu międzyuczelnianego.

Koncepcja kształcenia zakłada orientację na wiedzę obejmującą m.in. zarządzanie firmą w otoczeniu międzynarodowym, badania rynków zagranicznych i realizację międzynarodowych transakcji gospodarczych, prowadzenie negocjacji w handlu zagranicznym oraz komunikację międzykulturową, zrozumienie zasad funkcjonowania przedsiębiorstw w ramach jednolitego rynku wewnętrznego Unii Europejskich oraz procesów globalizacji i regionalizacji. Studia na kierunku MSG przygotowują w szczególności do

prowadzenia działalności gospodarczej na rynku krajowym we współpracy z partnerem zagranicznym oraz bezpośrednio na rynku zagranicznym.

Oferowane specjalności kształcenia: **Biznes międzynarodowy** oraz **Zarządzanie biznesem międzynarodowym** mają charakter innowacyjny z uwagi na osadzenie problemów biznesowych w szerokim międzynarodowym otoczeniu zewnętrznym, możliwość korzystania z potencjału naukowego i dydaktycznego obu wydziałów co znajduje odzwierciedlenie w ofercie zajęć do wyboru.

W ramach **specjalności Biznes międzynarodowy** student na studiach I stopnia poszerza swoją wiedzę o międzynarodowe stosunki polityczne, zasady dyplomacji i negocjacji w biznesie międzynarodowym, poznaje możliwości pozyskiwania środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej i zasady prowadzenia biznesu na rynku UE, specyfikę transportu i spedycji międzynarodowej oraz rozwija umiejętność prowadzenia badań rynków zagranicznych i zabezpieczania się przed ryzykiem działania na rynku międzynarodowym.

W ramach **specjalności Zarządzanie biznesem międzynarodowym na studiach I stopnia** student zdobywa specjalistyczną wiedzę z zakresu zarządzania handlem zagranicznym, planowania biznesu międzynarodowego, umiejętności negocjacji i stosowania odpowiednich technik komunikowania się w firmach globalnych oraz zarządzania zasobami ludzkimi w przedsiębiorstwach międzynarodowych, a także zarządzania projektami o charakterze międzynarodowym.

Na studiach II stopnia na **specjalności Biznes międzynarodowy** student zdobywa pogłębioną wiedzę dotyczącą historii i podstaw stosunków międzynarodowych oraz funkcjonowania przedsiębiorstw w otoczeniu międzynarodowym, zasad funkcjonowania e-biznesu, formułowania strategii marketingowych oraz technik przeprowadzania transakcji i korespondencji handlowej na rynku międzynarodowym.

W ramach **specjalności Zarządzanie w biznesie międzynarodowym** student zdobywa pogłębioną wiedzę w zakresie prowadzenia marketingu na rynkach europejskich, międzynarodowych badań rynkowych i marketingowych, współpracy strategicznej przedsiębiorstw na rynku międzynarodowym oraz zasad prowadzenia controllingu w firmach międzynarodowych i funkcjonowania e-biznesu.

1.2)

Plany studiów i programy kształcenia były przedmiotem obrad Rad Wydziałów Ekonomii i Zarządzania, w których uczestniczyli studenci. Wszystkie zmiany w planach studiów i programach kształcenia wynikające ze zmian w przepisach prawa a także doskonalenia procesu kształcenia do zmieniających się potrzeb wewnętrznych odbywają się zgodnie z przyjętą na Wydziałach procedurą, tj. przez Radę Wydziału. W posiedzeniach organów kolegialnych uczestniczyli studenci.

W procesie tworzenia kierunku uczestniczyli interesariusze wewnętrzni, nie brali udziału natomiast zewnętrznymi interesariuszami.

W procesie ustalania koncepcji kształcenia na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*, jak już wspomniano brała udział społeczność akademicka kilku uczelni krajowych. W pracach tych szczególnie aktywna była również kadra akademicka obu wydziałów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach: Wydziału Zarządzania oraz Wydziału Ekonomii. Na spotkaniu z kadrami akademickimi zespół oceniający otrzymał informacje, iż dyskusja nad koncepcją kształcenia na kierunku MSG jest kontynuowana podczas konferencji programowo-dydaktycznych, które odbywają się corocznie w jednym z ośrodków akademickich prowadzących kierunek MSG. Wnioski z tych dyskusji wykorzystano modyfikując programy studiów Opracowując program i plan studiów

wykorzystano także opinie studentów, zwłaszcza specjalności handel zagraniczny, na temat kształtu przyszłego kierunku. Zaproponowany zestaw efektów kształcenia oraz program studiów prowadzący do jego realizacji były przedmiotem dyskusji na spotkaniu roboczym przedstawicieli kierunków MSG 25 maja 2012 roku na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego w Sopocie. Zespół oceniający uważa, iż ogólnopolska dyskusja nad koncepcją kształcenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* jest bardzo dobrą praktyką w zakresie weryfikacji efektów kształcenia na poziomie kierunku.

W pracach nad kształtem programowym kierunku brali udział również studenci poprzez swoich reprezentantów w Radach Wydziału, i Senacie UE Katowice. Program studiów był również konsultowany podczas spotkań członków Studenckiego Koła MSE „International Challenge” działającego przy Katedrze MSE Wydziału Ekonomii.

Od 2012 roku w dyskusji nad koncepcją kształcenia na kierunku MSG bierze udział powołana przez Dziekanów Wydziału Ekonomii i Wydziału Zarządzania Rada Programowa kierunku MSG. Przedmiotem dyskusji były oferowane specjalności oraz sylwetka absolwenta kierunku i specjalności. Cenne były także uwagi pracodawców przekazywane w rozmowach z kierownictwem wydziałów i Katedr, zwłaszcza Katedry Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych oraz Katedry Polityki Rynkowej i Zarządzania Marketingowego. Zespół oceniający otrzymał do wglądu podstawową dokumentację w tym zakresie.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego (ocena: wyróżniająca.)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1.1) Koncepcja kształcenia zgodna jest z misją i celami strategicznymi Uczelni oraz obu Wydziałów: Zarządzania oraz Ekonomii, które wspólnie prowadzą kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze*

1.2) W określeniu koncepcji kształcenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* brała udział społeczność akademicka kilku czołowych Uczelni w kraju a także kadra akademicka Wydziału Ekonomii oraz Wydziału Zarządzania. Studenci pośrednio uczestniczyli w budowaniu koncepcji kształcenia będąc członkami ciał kolegialnych Uczelni i Wydziałów. Udział pracodawców ograniczał się do dyskusji prowadzonych w niektórych katedrach. W roku 2012 została powołana Rada Programowa kierunku. Zespół oceniający zaleca w większym stopniu wykorzystanie opinii pracodawców w doskonaleniu koncepcji kształcenia.

Kryterium 2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

2.1).

Zgodnie z art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym, efekty kształcenia studiów I i II stopnia dla profilu ogólnoakademickiego dla kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze” zostały określone przez Uchwałę nr 50/2011/2012 Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z dnia 28 czerwca 2012 roku „w sprawie określenia efektów kształcenia dla kierunków prowadzonych na Wydziałach Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”. Rady Wydziałów pozytywnie zaopiniowały efekty kształcenia dla ocenianego kierunku .

Kierunek „międzynarodowe stosunki gospodarcze” został wyodrębniony z obszaru nauk społecznych. Według informacji zawartej w programie kształcenia, efekty kierunku zostały przypisane do obszaru nauk społecznych, dziedziny nauk ekonomicznych, w dyscyplinie ekonomia. Dla efektów kierunkowych została wskazana tylko jedna dyscyplina, natomiast przyjęta na kierunku koncepcja kształcenia wyraźnie nawiązuje również do dyscypliny nauk o zarządzaniu. W związku z powyższym uzasadnione byłoby przypisanie efektów kształcenia również do tej dyscypliny, co pismem z dnia 15 lutego skierowanym do Przewodniczącej Zespołu Oceniającego PKA Dziekani Wydziału Zarządzania oraz Wydziału Ekonomii wskazali osadzenie efektów w dwóch dyscyplinach: ekonomii (wiodącej) oraz nauk o zarządzaniu (uzupełniającej).

Kierunkowe, specjalnościowe oraz szczegółowe efekty kształcenia dla studiów pierwszego stopnia sformułowane są na poziomie kierunku, dwóch specjalności (*Biznes międzynarodowy*, *Zarządzanie biznesem międzynarodowym*) oraz dla każdego przedmiotu. Dla ocenianego kierunku zostało sformułowanych łącznie 54 efekty kierunkowe (W–21, U–25 oraz K–8). Przy formułowaniu efektów kierunkowych zostały wykorzystane wszystkie efekty obszarowe przewidziane dla obszaru nauk społecznych, z uwzględnieniem ich struktury (wiedza, umiejętności i kwalifikacje społeczne). Dobrze podkreślona jest specyfika i tożsamość kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze”, wynikająca z przyjętej koncepcji kształcenia (m.in. włączenie do opisu efektów elementów zarządzania, podkreślenie znaczenia w procesie kształcenia metod analitycznych, w tym ilościowych, np. W09, W10, W11). Efekty są sformułowane jednakowo dla studiów stacjonarnych i niestacjonarnych. Zgodnie z prowadzonym przez dany Wydział kształceniem na specjalnościach określono: dla specjalności *Biznes międzynarodowy* dodatkowo 8 efektów: w zakresie wiedzy, w zakresie umiejętności – 4 efekty oraz 1 efekt dla kompetencji społecznych, a dla specjalności *Zarządzania biznesem międzynarodowym* określono 8 efektów, w tym 4 dla wiedzy, 3 dla umiejętności i 1 efekt dla kompetencji społecznych. Efekty na poziomie specjalności dobrze opisują charakter i właściwości prowadzonych specjalności.

Kierunkowe, specjalnościowe oraz szczegółowe efekty kształcenia dla studiów drugiego stopnia sformułowane są na poziomie kierunku, dwóch specjalności (*Biznes międzynarodowy*, *Zarządzanie biznesem międzynarodowym*) oraz dla każdego przedmiotu. Dla ocenianego kierunku zostało sformułowanych łącznie 54 efekty kierunkowe). Przy formułowaniu efektów kierunkowych zostały wykorzystane wszystkie efekty obszarowe przewidziane dla obszaru nauk społecznych, z uwzględnieniem ich struktury (wiedza, umiejętności i kwalifikacje społeczne).

Opis efektów kształcenia zapewnia rozróżnienie stopnia trudności zakresu wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych dla studiów I i II stopnia.

Efekty kierunkowe dla studiów I i II stopnia są zgodne z określonym opisem efektów kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych (Załącznik nr 2 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 2 listopada 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego).

Koncepcja kształcenia na kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze”, według założeń opracowanych przez Wydziały, opiera się na przywiązywaniu wagi do jakości kształcenia, szczególnie w związku z dostosowaniem procesu kształcenia do jego wymogów oraz na monitorowaniu skuteczności procesu kształcenia z punktu widzenia realizowanych efektów. Charakterystycznym elementem koncepcji kształcenia jest również wyprofilowanie treści kształcenia na zagadnienia z zakresu zarządzania. Ponadto, zakłada ścisłe powiązanie pomiędzy kształceniem a badaniami naukowymi. Z jednej strony sformułowane efekty kształcenia są na tyle ogólne, że umożliwiają elastyczne modyfikowanie oferty kształcenia. Z

drugiej jednak strony, specyfika kierunkowych efektów kształcenia, daje opis kierunku w pełni zgodny z założeniami koncepcji kształcenia.

W opisach przedmiotów (sylabusach) zostały jednoznacznie określone przedmiotowe efekty kształcenia. W sylabusie zawarta jest informacja o celach kształcenia przedmiotu, która oddaje oczekiwany efekt, jaki student ma osiągnąć realizując przedmiot. Informacja ta jest bardzo szczegółowa, uwzględnia założoną strukturę efektów kształcenia w przekroju wiedzy, umiejętności i kompetencji. W programie kształcenia prawidłowo pokazany jest związek danego przedmiotu z kierunkowymi efektami kształcenia.

W oparciu o tę zależność skonstruowana jest matryca efektów kształcenia i wykazana jest spójność pomiędzy przedmiotem a kierunkowymi efektami kształcenia. W tym zakresie uzupełnienia wymagają specjalnościowe efekty kształcenia, tak by uwzględniały one strukturę nabywanej wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych w odniesieniu do kierunkowych efektów kształcenia.

Program kształcenia ma przejrzystą strukturę z podziałem na moduły (m.in. grupa przedmiotów podstawowych, kierunkowych, do wyboru, specjalnościowych i specjalizacyjnych). Przyjęta koncepcja opisu programu kształcenia nie zakłada osobnych efektów kształcenia sformułowanych na poziomie modułów rozumianych jako grupy przedmiotów, oprócz dwóch specjalnościowych.

Program kształcenia dla studentów trzeciego roku studiów licencjackich prowadzony jest w oparciu o standardy kształcenia, które obowiązywały w chwili rozpoczęcia toku studiów. Cele i efekty kształcenia dla tych programów zostały sformułowane w opisie sylwetki absolwenta kierunku oraz poszczególnych specjalności. Efekty dla poszczególnych przedmiotów zostały sformułowane w sylabusach, które sporządzone są według wzoru analogicznego do tych obowiązujących dla drugiego i trzeciego roku.

Opis założonych efektów kształcenia uwzględnia wiedzę, umiejętności oraz kompetencje, które są charakterystyczne dla obszaru nauk społecznych, w dziedzinie nauk ekonomicznych. Opracowano również efekty kształcenia dla praktyk zawodowych.

Związek pomiędzy przedmiotowymi efektami oraz realizowanymi przez nie efektami kierunkowymi pokazany jest właściwie.

Podsumowując można stwierdzić, że efekty sformułowane dla modułów (przedmiotów oraz praktyki zawodowej) uszczegóławiają i rozwijają efekty kierunkowe, są powiązane z efektami ogólnymi (kierunkowymi) a także z sylwetką absolwenta kierunku i umożliwiają ich realizację.

Opisu założonych efektów kształcenia dla kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze” stanowi załącznik do uchwały Senatu, ponadto występuje w osobnym dokumencie „Program kształcenia”. Dokumenty te są ogólnodostępne na uczelni. Efekty szczegółowe przypisane do poszczególnych przedmiotów są natomiast zawarte w opisach kart przedmiotów (sylabusach). Ww. dokumenty zamieszczone są na stronie internetowej Uczelni, a więc studenci mają do nich powszechny dostęp (bez konieczności logowania). Podane w nich efekty kształcenia opisane są nie tylko kodami, ale również słownie. Sylabusy zawierają odniesienie konkretnych treści kształcenia realizowanych na danym przedmiocie do efektów kierunkowych.

2.2).

Efekty kierunkowe, ocenianego kierunku zostały sformułowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny. Zapisy efektów nie budzą wątpliwości językowych i merytorycznych. Mankamentem w przypadku wielu efektów kierunkowych jest bardzo duże podobieństwo z efektami obszarowymi, przez co opis kierunku jest mało charakterystyczny. Prawie każdy z

efektów kierunkowych w zakresie wiedzy i umiejętności w swojej treści nawiązuje do zagadnień związanych z dyscypliną, do których te efekty się odnoszą.

Sformułowania efektów przedmiotowych nie budzą wątpliwości, co do ich jasności i komunikatywności.

Efekty kształcenia sformułowane są w języku opisowym, w sposób przejrzysty i zrozumiały. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie potrafili wprawdzie wyjaśnić co to są efekty kształcenia, gdyż nie posługują się tym pojęciem, jednak w praktyce znają jego treść. Wiedzą, czego będą uczyć się na poszczególnych przedmiotach i rozumieją treści zawarte w sylabusach oraz w programie studiów – choć jak przyznali – korzystają z nich rzadko. W kartach opisu przedmiotów do każdego efektu kształcenia przypisane są metody weryfikacji poziomu jego osiągnięcia.

2.3)

System weryfikacji efektów kształcenia składa się z wielu elementów. Obejmuje on m.in.: zaliczenia cząstkowe na poziomie poszczególnych przedmiotów, weryfikację efektów w procesie dyplomowania, realizację praktyk zawodowych (dla studentów trzeciego roku) oraz badanie losów zawodowych absolwentów. W programie kształcenia określone są ramowe zasady oceny studentów, które dotyczą zarówno standardów oceny jak również wymagań, które student musi osiągnąć, aby zdać egzamin, otrzymać zaliczenie czy zaliczyć pracę kontrolną. Analiza tych zasad pozwala stwierdzić, że system weryfikacji efektów kształcenia obejmuje sprawdzenie wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych, obejmuje również różne formy prowadzenie zajęć oraz wszystkie etapy kształcenia.

Podstawowym elementem systemu weryfikacji kierunkowych efektów kształcenia jest metoda ich weryfikacji na poziomie poszczególnych przedmiotów. Karta opisu przedmiotu składa się z wielu części. W części pod nazwą „*Efekty kształcenia dla przedmiotu, ich odniesienie do efektów przyjętych na kierunku oraz sposoby weryfikacji osiągnięcia*” wskazane są dla każdego efektu metody weryfikacji takie jak: egzamin, ocena ćwiczeń, ocena udziału studentach w dyskusjach, dialogach, grach symulacyjnych, ocena przygotowania wystąpień, referatów, prezentacji, weryfikacja na podstawie testów, ocena różnych form prac pisemnych, itp. Dodatkowo wskazano typ dokumentacji dla każdego efektu, do których zaliczono: prace pisemne, szkice wystąpień/prezentacji, testy egzaminacyjne, zestawy pytań, arkusze odpowiedzi, itp.

W celu oceny stosowanych metod weryfikacji efektów kształcenia Zespół Oceniający przeanalizował wybrane prace egzaminacyjne i zaliczeniowe. Prace są na ogół dobrze opisane przez prowadzącego, z zaznaczoną liczbą punktów za poszczególne pytania, ze wskazaniem odpowiedzi błędnych. Treści prac zaliczeniowych odpowiadają tematyce zawartej w opisach przedmiotów. Przegląd prac pozwala stwierdzić, że istnieje możliwość zweryfikowania przedmiotowych efektów kształcenia za pomocą metod, które są założone w opisach przedmiotów. Jedynym mankamentem jest skromny opis prac egzaminacyjnych ograniczający się tylko do imienia i nazwiska studenta, a dla celów pełnej identyfikacji brakuje na przykład: daty egzaminu, nazwy przedmiotu, itp.

Dokumentacja toku studiów związana z potwierdzeniem uzyskania przez studenta zakładanych efektów kształcenia i kwalifikacji, tj. protokoły egzaminacyjne, dyplomy, suplementy oraz karty okresowych osiągnięć studenta prowadzona jest prawidłowo.

Procedura przechowywania efektów kształcenia na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach jest zapisana w „Instrukcji archiwalnej” wraz z „Jednolitym rzeczowym wykazem akt” zatwierdzonym Zarządzeniem nr 90/12 Rektora z dnia 29 listopada 2012 r., której celem jest ustalenie zasad postępowania, mających zapewnić sprawne i szybkie wykonywane czynności kancelaryjnych. Instrukcja ta określa zasady przechowywania i postępowania z aktami w toku bieżącej pracy w komórkach organizacyjnych.

Po upływie okresu przechowywania, akta przekazywane są do archiwum uczelnianego na podstawie spisu zdawczo-odbiorczego.

Natomiast procedury dotyczące archiwizacji dokumentacji związanej z realizacją zajęć dydaktycznych i gromadzeniem dokumentacji potwierdzającej uzyskanie zakładanych efektów kształcenia określone zostały w dokumencie pn. Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia, zgodnie z którym egzaminatorzy są zobowiązani do przechowywania pisemnych prac egzaminacyjnych przez okres 1 roku.

Proces dyplomowania na kierunku jest prowadzony prawidłowo. Wybór promotorów i tematów jest realizowany prawidłowo. W niewielkiej tylko stopniu zrealizowane tematy w roku 2012/2013 odbiegają od głównego nurtu „międzynarodowego”. Część tematów, niecałe 10%, nie wiąże się ściśle z tym nurtem, na przykład tematy z zakresu komunikacji, Internetu i marketingu, t.j.: Zachowania konsumentów na rynku używek, Działania marketingowe banku na przykładzie ING Bank Śląski, Budowanie wizerunku przedsiębiorstwa na przykładzie strony internetowej Banku ING, Budowanie wizerunku kancelarii adwokackiej, Analiza komunikacji organizacyjnej w firmie I-sklep, Komunikacja wewnętrzna w organizacji (na przykładzie Sopockiego Towarzystwa Ubezpieczeń ERGO-HESTIA, Czynniki ekonomiczne wpływające na procesy podejmowania decyzji i zachowania konsumenta; Etyczny wymiar motywowania personelu, Serwis internetowy jako narzędzie marketingu elektronicznego, Reklama kontrowersyjna oraz jej wpływ na konsumenta, Kształtowanie i rozwój kariery w organizacji. Przykłady tematów związanych z rynkiem pracy: Samozatrudnienie jako program aktywnej polityki rynku pracy, Bezrobocie wśród młodzieży w Polsce w latach 2006-2011, Dyskryminacja kobiet na rynku pracy, Sytuacja osób powyżej 50 roku życia na polskim rynku pracy, Społeczna percepcja zjawiska bezrobocia wśród studentów UE w Katowicach.

Procedury dyplomowania są określone w Regulaminie Studiów, a także w procedurach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia. Do tych procedur zaliczyć należy także procedurę oceny samodzielności przygotowania prac dyplomowych (Zarządzenie Rektora nr 1/2009 z 16 stycznia 2009 w sprawie procedury oceny samodzielności przygotowania prac dyplomowych przez studentów), która wykorzystuje system Plagiat.pl. Wskaźniki oceny samodzielności zostały określone na poziomie: współczynnik podobieństwa 1 – 50%, a współczynnik podobieństwa 2 – 15%, co dla współczynnika podobieństwa 2 wydaje się zbyt łagodnym poziomem kontroli podobieństwa.

Prawidłowości pomiaru efektów kształcenia dokonuje się m.in. poprzez analizę wystawianych ocen. Struktura średnich ocen wystawionych w sesji po semestrze letnim r.a. 2012/2013 jest zróżnicowana w zależności od poziomu kształcenia. Na studiach I i II stopnia struktura wystawionych ocen nie budzi zastrzeżeń. Ocen niedostatecznych było 12%; dostatecznych 22%, dostatecznych plus 14%, dobrych 22%, dobrych plus 15%, a bardzo dobrych 16%. Ocen końcowe z egzaminu dyplomowego nie wykazują tendencji zawyżania, dominują oceny dobre, a struktura 169 ocen z roku 2012/2013 jest następująca: dostatecznych 4%, dostatecznych plus 19%, dobrych 41%, dobrych plus 26%, a bardzo dobrych 10%. Ten obszar weryfikacji efektów kształcenia jest stale monitorowany, a jego efektem są opracowania pod tytułem „Analiza ocen końcowych ...” wykonywane już od roku 2010/2011 z którymi zapoznał się Zespół Oceniający w czasie wizytacji.

Wydziały identyfikują przyczyny odsiewu studentów, który za ostatnie trzy lata kształtował się na poziomie 15%, a zidentyfikowane przyczyny, to: niedostateczne postępy w nauce 59%, rezygnacja i zaległości finansowe 17%, niezłożenie pracy dyplomowej 17%, niepodjęcie studiów 7%. Ten obszar identyfikacji przyczyn odsiewu powinien być monitorowany, w szczególności w kontekście rzeczywistego poziomu prezentowanego przez studentów.

System oceny efektów kształcenia zawarty jest w kartach opisu przedmiotów, powszechnie dostępnych na stronie internetowej Uczelni. Zawarto tam opis poszczególnych

form i warunków zaliczenia przedmiotów oraz ich procentowy udział w ocenie końcowej. Do każdego efektu kształcenia przypisano też formy weryfikacji jego osiągnięcia. Ponadto zasady zaliczenia przedmiotu oraz zasady oceniania są ogłaszane studentom przez nauczycieli akademickich na pierwszych zajęciach. Należy zatem stwierdzić, iż system oceny efektów kształcenia jest w pełni dostępny dla studentów i przejrzysty.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Analizowane prace dyplomowe miały zróżnicowany poziom, ale wszystkie spełniały wymagania tego rodzaju prac rygorowych. Wystawiane oceny promotorów i recenzentów dobrze ilustrują poziom prac. W opinii zespołu oceniającego należy zwrócić uwagę na zapewnienie zgodności tematyki prac z zakresem merytorycznym kierunku studiów, w tym z wybraną przez dyplomanta specjalnością, gdyż prace o tematyce nie mieszczącej się w specjalności nie dają możliwości weryfikacji osiągniętych specjalnościowych efektów kształcenia (wśród analizowanych prac znalazła się praca dotycząca empirycznej analizy kształtowania i rozwoju kadry w organizacji przeprowadzona na podstawie Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej a realizowaną specjalnością Dyplomantki był Biznes Międzynarodowy).

Tematyka i zakres prac przejściowych w pełni zapewniają weryfikację założonych przedmiotowych efektów kształcenia.

2.4).

Monitorowanie losów absolwentów należy do zadań Akademickiego Centrum Kariery. W roku 2012 ACK przeprowadziło badanie dotyczące losów zawodowych absolwentów dla absolwentów uniwersytetu, w tym także dla absolwentów kierunku MSG. Wstępne wyniki zawarto w Załącznik I.8 do Raportu Samooceny. Według badań, 81,25% absolwentów kierunku *Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze* wyraziło zadowolenie z dokonanego wyboru kierunku studiów. Jest to odsetek wyższy od średniej Uczelni, który wyniósł 78,77%. Podobnie 81,25% badanych nie napotkało problemów w poszukiwaniu zatrudnienia po ukończeniu studiów. Jest to wynik lepszy od średniego wyniku dla Uczelni (56,84%). Wśród absolwentów kierunku MSG 44% pierwsze zatrudnienie podjęło już w trakcie trwania studiów.

Analiza wyników ankietyzacji może stanowić podstawę do doskonalenia procesu kształcenia (m.in. są odpowiedzi na pytania o kompetencje niezbędne do wykonywania obowiązków zawodowych, o kryteria, którymi kierują się pracodawcy przy zatrudnianiu pracownika, itp.). Wyniki ankiet pozwalają, zarówno na lepsze dostosowanie oferty kształcenia, jak również lepsze dostosowanie nabywanych przez studenta kompetencji z punktu widzenia rynku pracy oraz monitorowanie zależności pomiędzy procesem kształcenia a rynkiem pracy. Założeniem przyjętego przez Uczelnię sposobu monitorowania losów zawodowych absolwentów jest przeprowadzanie badania w chwili ukończenia studiów oraz w okresie trzech i pięciu lat po ich ukończeniu.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

2.1) Określone przez Wydziały kierunkowe i przedmiotowe efekty kształcenia są zgodne z Krajowymi Ramami Kwalifikacji . Efekty kierunkowe są określone zgodnie z opisem efektów kształcenia dla profilu ogólnoakademickiego w obszarze kształcenia w zakresie nauk społecznych. Sformułowane efekty kształcenia zarówno dla studiów I, jak i II stopnia pozwalają Wydziałom na realizację założeń koncepcji rozwoju kierunku.

Zależności pomiędzy efektami kierunkowymi a przedmiotowymi są określone prawidłowo. Opis założonych efektów kształcenia jest dostępny dla studentów na stronie internetowej Uczelni.

2.2) Kierunkowe efekty kształcenia sformułowane są w sposób zrozumiały i sprawdzalny. Podobnie prawidłowy jest sposób sformułowania efektów przedmiotowych.

2.3) System oceny efektów kształcenia jest prawidłowy i dostępny poprzez zamieszczenie informacji o nim w kartach opisu przedmiotów, które są publikowane na stronie internetowej Uczelni oraz ogłoszenie na pierwszych zajęciach przez nauczyciela akademickiego. Weryfikacja indywidualnych osiągnięć studenta nie budzi zastrzeżeń. Proces dyplomowania przebiega właściwie, aczkolwiek należy zwrócić uwagę na zapewnienie pełnej zgodności tematyki prac dyplomowych z zakresem merytorycznym kierunku MSG. Poziom prac dyplomowych nie budzi zastrzeżeń.

2.4) Monitorowanie losów absolwentów należy do zadań Akademickiego Centrum Kariery, które w roku 2012 przeprowadziło badanie dotyczące losów zawodowych absolwentów. Analiza wyników ankietyzacji może stanowić podstawę do doskonalenia procesu kształcenia, a wyniki ankiet pozwalają stwierdzić, że absolwent tego kierunku jest poszukiwany na rynku pracy.

Kryterium 3. Program studiów a możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia

3.1).

Kierunek *Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze* jest prowadzony jako kierunek międzywydziałowy przez Wydział Ekonomii oraz Wydział Zarządzania od roku 2008. Program studiów, który obowiązywał od roku akademickiego 2008/2009 obejmował przedmioty, w ramach których realizowane były treści podstawowe, kierunkowe oraz specjalnościowe. W programie przewidziano możliwość samodzielnego kształtowania przez studenta części programu poprzez wybór specjalności oraz przedmiotów swobodnego wyboru. Od 2008 roku program studiów na kierunku MSG podlegał kolejnym modyfikacjom. Struktura programu kształcenia, opisana za pomocą kierunkowych efektów kształcenia została przyjęta Uchwałą nr 25/2012/2013 Rady Wydziału Ekonomii z dnia 31.01.2013 i Uchwałą Rady Wydziału Zarządzania nr 28/2012/2013 z dnia 24.01.2013. Zmiany jakim podlegał program od momentu jego uruchomienia w roku 2008 przedstawione zostały w załączniku I.11 do Raportu Samooceny.

Realizowany program na studiach I i II stopnia umożliwia osiągnięcie efektów kształcenia, co znajduje odzwierciedlenie w macierzy pokrycia efektów odpowiednimi przedmiotami oraz metodach dydaktycznych i weryfikowania efektów opisanych w Kartach Opisu Przedmiotu (sylabusach). Treści kształcenia oraz formy zajęć poszczególnych przedmiotów wspierają realizację efektów kierunkowych oraz specjalnościowych. W opinii studentów formy zajęć dydaktycznych są poprawnie dopasowane do treści. Dobór metod kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Wykłady koncentrują się na zagadnieniach teoretycznych, na ćwiczeniach natomiast mają okazję do wykształcenia oraz wyćwiczenia umiejętności praktycznych związanych z zastosowaniem wiedzy teoretycznej. W sylabusach przedmiotów dla trzeciego roku, znajdują się opisy przedmiotów należących do treści kształcenia podstawowego i kierunkowego, również z uwzględnieniem tych, które są sformułowane w standardzie tego unikatowego kierunku zatwierdzonego uchwałą Senatu Akademii

Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach nr 61/2005/2006 z dnia 29 czerwca 2006 roku. Tematyka poszczególnych zajęć realizowanych na każdym z przedmiotów (z podziałem na wykłady, konwersatoria, laboratoria i ćwiczenia) odniesiona jest do kierunkowych efektów kształcenia (z uwzględnieniem ich struktury). W sylabusach pokazane jest w sposób stosunkowo szczegółowy, które z efektów kierunkowych realizowane są przez poszczególne treści przedmiotów. Taki sposób opracowania opisu przedmiotu zapewnia spójność pomiędzy treściami kształcenia, celami i efektami przedmiotowymi oraz kierunkowymi.

Każdy z efektów kierunkowych jest realizowany przez kilka lub kilkanaście przedmiotów. Związek pomiędzy przedmiotami a efektami kierunkowymi jest logiczny, pokazany w sposób umożliwiający określenie stopnia ważności przedmiotów w realizacji efektu (zaznaczona jest istotność zależności). Podkreślenia wymaga również fakt dokładnego określenia w macyzy poprzez jaką formę prowadzonych z danego przedmiotu zajęć (wykłady, konwersatoria, laboratoria, itp.) realizowany jest dany efekt kierunkowy.

Studia I stopnia na kierunku MSG trwają 6 semestrów i obejmują treści z zakresu ekonomii, zarządzania, finansów, międzynarodowych stosunków gospodarczych, regionalnej integracji gospodarczej, metod i narzędzi matematycznych oraz statystycznych, a także przedmioty pozwalające na nabycie wiedzy z zakresu prowadzenia działalności gospodarczej na rynku otwartym na konkurencję międzynarodową oraz umiejętności analizowania procesów kształtujących współczesne warunki gospodarowania. Rozbudowana oferta przedmiotów swobodnego wyboru umożliwia studentom indywidualizację ścieżki kształcenia oraz rozwój zainteresowań.

Łączny wymiar godzin zajęć na studiach stacjonarnych I stopnia na Wydziale Ekonomii wynosi 1845 godzin, w tym 1035 godzin wykładów i 810 godzin ćwiczeń (w tym seminarium dyplomowe 45 godzin). Natomiast na studiach niestacjonarnych odpowiednio 1218 godzin, w tym 702 godzin wykładów i 516 godzin ćwiczeń (w tym seminarium dyplomowe 30 godzin). Natomiast na Wydziale Zarządzania wynosi 1905 godzin, w tym 975 godzin wykładów i 930 godzin ćwiczeń (w tym seminarium dyplomowe 45 godzin). Natomiast na studiach niestacjonarnych odpowiednio 1248 godzin w tym 672 godziny wykładów i 576 godzin ćwiczeń (w tym seminarium dyplomowe 30 godzin). Różnice te wynikają z prowadzonych specjalności kształcenia przez te dwa wydziały. Ogólna liczba punktów przypisana programowi kształcenia kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* wynosi 180

W tabeli I.1 Raportu Samooceny zaprezentowano szczegółowe informacje na temat liczby godzin dydaktycznych realizowanych w ramach poszczególnych przedmiotów kierunkowych oraz w ramach modułów specjalnościowych, swobodnego wyboru oraz praktyki i pracy dyplomowej i przypisanych im punktów ECTS. Wszystkie przedmioty na kierunku MSG na studiach I stopnia prowadzone są z bezpośrednim udziałem prowadzącego – żaden nie jest prowadzony z wykorzystaniem form kształcenia na odległość.

Na studiach I stopnia student może uzyskać, realizując moduły kształcenia - 104 punkty za zajęcia do wyboru (8 pkt. – języki obce, , przedmioty realizowane w ramach specjalności wybranej przez studenta – 42 pkt., przedmioty wybierane przez studentów w ramach puli przedmiotów swobodnego wyboru – 44 pkt. oraz seminarium dyplomowe – 10 pkt.), co gwarantuje prawie 60% treści do wyboru (wg punktacji ECTS i)zapewnia duży stopień indywidualizacji kształcenia.

Studia II stopnia – 4 semestralne, na kierunku MSG obejmują treści, między innymi z zakresu różnorodnych metod, technik i narzędzi niezbędnych do analizowania i interpretowania skomplikowanych zjawisk ekonomicznych w gospodarce krajowej i światowej. Również na studiach II stopnia przewidziano przedmioty swobodnego wyboru.

W Raporcie Samooceny zaprezentowano informacje na temat liczby godzin dydaktycznych realizowanych w ramach poszczególnych przedmiotów kierunkowych oraz w ramach modułów specjalnościowych, swobodnego wyboru oraz pracy magisterskiej i przypisanych im punktów ECTS w łącznym wymiarze 120 punktów ECTS.

Łączny wymiar godzin zajęć na studiach stacjonarnych II stopnia na Wydziale Ekonomii wynosi 945 godzin, w tym 600 godzin wykładów i 345 godzin ćwiczeń (w tym 75 godzin seminarium magisterskie). Natomiast na studiach niestacjonarnych odpowiednio 624 godzin, w tym 390 godzin wykładów i 195 godzin ćwiczeń (w tym 39 godzin seminarium magisterskie). Natomiast na Wydziale Zarządzania wynosi 975 godzin, w tym 570 godzin wykładów i 405 godzin ćwiczeń (w tym 75 godzin seminarium magisterskie), a na studiach niestacjonarnych odpowiednio 639 godzin, w tym 375 godzin wykładów i 264 godzin ćwiczeń (w tym 39 godzin seminarium magisterskie).

Wszystkie przedmioty na studiach II stopienia na kierunku MSG prowadzone są z bezpośrednim udziałem prowadzącego – żaden nie jest prowadzony z wykorzystaniem form kształcenia na odległość.

Minimalna liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać realizując moduły kształcenia oferowane na zajęciach ogólnouczelnianych lub na innym kierunku studiów to: na studiach II stopnia wynosi 34 punkty (2 pkt. – języki obce, 32 pkt. – przedmioty swobodnego wyboru). Zestawienie modułów, w przypadku których student ma prawo wyboru przedmiotów (minimum 30%) wynosi: przedmioty kształcenia ogólnego - 4,5 ECTS, przedmioty realizowane w ramach specjalności wybranej przez studenta – 20 ECTS, przedmioty swobodnego wyboru – 32 ECTS oraz seminarium magisterskie – 22, razem 78,5 (65,41%) co daje efekt indywidualizacji kształcenia. Sekwencja przedmiotów w programie kształcenia studiów I i II stopnia jest zasadna i zachowuje zasadę przechodzenia od treści podstawowych do kierunkowych a następnie specjalnościowych.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym zasadniczo pozytywnie ocenili program kształcenia na kierunku *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Przedstawili jednak pewne zastrzeżenia, niektóre właściwe tylko jednej specjalności. Należy bowiem zauważyć, że wskutek tego, iż specjalności prowadzone są odrębnie na dwóch różnych wydziałach, zachodzą pewne, niekiedy znaczne, różnice w organizacji procesu kształcenia.

Czas trwania kształcenia został oceniony pozytywnie przez studentów. Nie zgłosili oni żadnych zastrzeżeń do przypisania w planie studiów określonej liczby godzin do poszczególnych przedmiotów. W zakresie doboru treści kształcenia udział kształcenia językowego ocenili oni jednak jako niewystarczający. Program studiów I stopnia przewiduje naukę dwóch języków obcych w wymiarze po 60 godzin na rok, ale tylko na I roku studiów. Na studiach II stopnia lektorat języka obcego skorelowany jest z kierunkowymi efektami kształcenia, gdyż jest to język biznesowy, ale w wymiarze 30 godzin. Zdaniem studentów na kierunku *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* język obcy powinien być nauczany w większym wymiarze i przez dłuższy okres czasu. Oceniany kierunek ma ich bowiem przygotowywać od pracy w środowisku międzynarodowym.

Program kształcenia przewiduje grupę przedmiotów do swobodnego wyboru studenta. Przedstawiciele Władz Wydziałów zapewniają, że studenci mogą ponad tę grupę wybrać przedmioty z oferty całej Uczelni, aż do wykorzystania dodatkowego limitu bezpłatnych punktów ECTS przyznanego w art. 170a ust. 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wskazali jednak na występujące w praktyce okoliczności ograniczające ich swobodny wybór. Na specjalności „Zarządzanie w biznesie międzynarodowym” studenci w zasadzie nie mają takiej możliwości, gdyż przedmiotów do wyboru jest dokładnie tyle, ile muszą zrealizować, by uzyskać wymaganą

liczbę punktów ECTS za ten element programu studiów. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest niewielka liczba studentów tej specjalności. Studenci pozytywnie ocenili dobór tych przedmiotów, jako zgodnych z profilem specjalności, niemniej jednak rekomenduje się zaplanowanie większej liczby przedmiotów do wyboru, tak by studenci mieli zapewnioną możliwość współkształtowania swojej ścieżki edukacyjnej. Niska liczba studentów nie jest przeszkodą do zastosowania powyższego rozwiązania, ponieważ nie jest konieczne uruchomienie wszystkich zaplanowanych przedmiotów, a jedynie tych, które wybrała większość. Na specjalności „Biznes międzynarodowy” jest wprawdzie zapewniona możliwość wyboru, gdyż przedmiotów w tej grupie treści kształcenia jest więcej, jednak są one wspólne również dla innych kierunków prowadzonych na Wydziale. Studenci *międzynarodowych stosunków gospodarczych* są najmniej liczną grupą, więc w zasadzie nie mogą skutecznie zdecydować o kształcie swojego programu kształcenia w omawianym zakresie, gdyż muszą dostosować się do wyboru większości. Należy jednak dodać, że w miejsce lub obok przedmiotów do wyboru studenci mogą zaliczać dodatkowe kursy, praktyki czy pracę zawodową, a także przedmioty z innych kierunków – za zgodą Dziekana.

Możliwości indywidualizowania programu kształcenia stworzone przez system ECTS są wykorzystywane na ocenianym kierunku na kilka sposobów. Bardzo pozytywnie należy ocenić możliwość zaliczenia do programu studiów punktów ECTS przyznawanych za dodatkowe praktyki zawodowe, pracę w różnych podmiotach gospodarczych, zrealizowanie dodatkowych kursów i warsztatów, jakie oferowane są na Uczelni w różnym wymiarze godzinowym. Dzięki systemowi akumulacji punktów ECTS studenci, którzy skorzystali z takiej możliwości, mogą później zrezygnować z części przedmiotów z grupy do wyboru. Decyzja o zaliczeniu dodatkowych punktów ECTS w powyższy sposób podejmowana jest w indywidualnych przypadkach przez Dziekana Wydziału.

Ponadto studenci mają możliwość zrealizowania części programu kształcenia na innych uczelniach w ramach programów wymiany krajowej – Transekonomik oraz międzynarodowej – LLP Erasmus, CEEPUS oraz umów bilateralnych.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wskazali, że niektóre treści kształcenia powtarzają się na różnych przedmiotach w ramach studiów I stopnia. Dotyczy to zwłaszcza zagadnień negocjacji, różnic międzykulturowych, komunikacji międzykulturowej, transakcji i rozliczeń. Ponadto dosyć często zdarza się, ich zdaniem, że na studiach II stopnia omawia się raz jeszcze zagadnienia przedstawione na I stopniu. Dla osób rekrutowanych na studia II stopnia na ocenianym kierunku, które nie mają wykształcenia ekonomicznego na poziomie kwalifikacji I stopnia, jest to zjawisko korzystne i ułatwia im uzupełnianie wiedzy i umiejętności. Natomiast, dla osób, które kontynuują naukę na tym samym kierunku, lub pokrewnym ekonomicznym, jest to niekorzystne, gdyż angażuje ich czas na powrót do przyswojonych już treści kształcenia, kosztem dalszego rozwoju intelektualnego. Do tej pory studenci nie zgłaszali jednak nikomu tego problemu.

W Uczelni funkcjonuje Regulamin Krajowych Studenckich Praktyk oraz wydane na jego podstawie uchwały Rad Wydziałów w sprawie zasad odbywania praktyk studenckich na kierunkach prowadzonych na poszczególnych Wydziałach. W związku z powyższym na kierunku międzywydziałowym *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* praktyki zawodowe regulowane są w dwóch dokumentach – oddzielnie dla każdej specjalności.

Z przedstawionych dokumentów wynika, że praktyki zawodowe muszą być odbywane w wymiarze co najmniej czterech tygodni (Wydział Ekonomii) lub 120 godzin (Wydział Zarządzania) dopiero po zaliczeniu czwartego semestru studiów I stopnia, a więc w momencie rozpoczynania seminarium licencjackiego. Muszą być realizowane w czasie

wolnym od zajęć, zalecany jest okres wakacyjny – na Wydziale Ekonomii jest to wręcz wymóg zawarty w uchwale. Praktyki zaliczane są przez promotorów prac dyplomowych, co samo w sobie jest rozwiązaniem zasługującym na bardzo pozytywną ocenę, gdyż stwarza warunki do merytorycznego skorelowania praktyki z pracą dyplomową. Dziekan Wydziału po zasięgnięciu opinii promotora może jednak na poczet praktyki zaliczyć efekty kształcenia osiągnięte przez studenta w czasie wykonywania przez niego pracy zawodowej lub prowadzenia działalności gospodarczej.

Studenci zapytani o to, czy przy zaliczaniu tych aktywności na poczet praktyki sprawdzany jest wymagany w ww. regulacjach czas pracy lub prowadzenia działalności oraz element internacjonalizacji, który powinien cechować praktyki na ocenianym kierunku (mimo, iż nie jest zapisany w wymaganiach uczelnianych ani wydziałowych), odpowiedzieli, że wszystko zależy od promotorów. Są wśród nich bowiem tacy, którzy podchodzą do tego rzetelnie, ale w wielu przypadkach zaliczają bez zapoznania się z działalnością studenta.

Dobór miejsc, w których studenci odbywają praktyki z uwagi na ich cel należałoby ocenić jako nie w pełni satysfakcjonujący, gdyż wykaz praktyk zrealizowanych w ostatnich latach przez studentów ocenianego kierunku wskazuje, iż często są to podmioty, które nie zapewniają praktykantom pracy w środowisku międzynarodowym lub choćby z elementami internacjonalizacji, styku kultur itp. Powyższe dotyczy takich podmiotów gospodarczych, jak sklep medyczno-ortopedyczny, stacja benzynowa, lokalna fabryka słodczy, pizzeria. Jest oczywiście spora grupa studentów, którzy zrealizowali praktykę w międzynarodowych korporacjach, biurach poselskich posłów parlamentu Europejskiego, Centrum Badań i Ekspertyz Unii Europejskiej i innych miejscach, w których mogli poznać pracę w międzynarodowym środowisku lub chociaż zetknąć się z zagadnieniami teoretycznymi związanymi przedmiotowo z kierunkiem studiów. Studenci jednak nie mieli zastrzeżeń do kwestii doboru miejsc odbywania praktyk. Za wartościowy uważają spory zakres swobody w tym względzie.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że ramy prawne programu praktyk studenckich zasługują na pozytywną ocenę, gdyż stwarzają szanse na uczynienie z nich wartościowego wzbogacenia programu kształcenia, jednak ich realizacja w praktyce jest w niektórych aspektach niezadowolająca. Rzeczywiste funkcjonowanie systemu zaliczania praktyk odbiega od jego teoretycznych założeń. Pozytywnie należy ocenić możliwość odbywania praktyk dodatkowych, za które studenci mogą uzyskać punkty ECTS po wykazaniu spełnienia określonych efektów kształcenia i uznania ich przez Dziekana Wydziału.

Studenci pozytywnie ocenili dobór form organizacyjnych do treści kształcenia realizowanych na poszczególnych przedmiotach. Zagadnienia teoretyczne omawiane są przede wszystkim na wykładach. Ćwiczenia natomiast służą kształceniu umiejętności zastosowania teorii w praktyce, utrwalaniu wiadomości i rozwiązywaniu problemów. Program kształcenia jest, w ocenie studentów, odpowiednio zbilansowany pod względem udziału treści teoretycznych i praktycznych. Wartościowym uzupełnieniem są praktyki nie tylko obowiązkowe, ale i potencjalne dodatkowe, które również zaliczyć można do programu studiów dzięki akumulacji punktów ECTS.

Harmonogram zajęć na specjalności „Zarządzanie biznesem międzynarodowym” studenci ocenili bardzo pozytywnie, jako przemyślany i dobrze rozplanowany. Wiąże się to z tym, że wszyscy studenci tej specjalności uczęszczają na w zasadzie taki sam zestaw przedmiotów, wskutek ograniczeń wyboru zajęć fakultatywnych. Natomiast na specjalności „Biznes międzynarodowy” plan zajęć jest zależny od ostatecznego wyboru przedmiotów fakultatywnych dokonanego przez większość studentów, w związku z tym zajęcia niekoniecznie następują bezpośrednio po sobie, ale występują między nimi przerwy.

Kształcenie prowadzone jest w kilku budynkach, jednak studenci pozytywnie oceniają rozkład zajęć pomiędzy nimi – .

Regulamin studiów w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach przyjęty Uchwałą Senatu nr 24/2011/2012 indywidualizację kształcenia uwzględnia poprzez zapis ujęty w § 11 „*realizując indywidualny program studiów student ma prawo wyboru przedmiotów określonych programem studiów, z uwzględnieniem możliwości organizacyjnych uczestnictwa w zajęciach oraz warunków wstępnych określonych dla danego przedmiotu.*” Nie jest to pełny opis określający indywidualny program studiów i warunki jego podjęcia.

Przedstawiciele Władz Wydziałów zapewniły, że wszelkie przypadki, w których wskazana byłaby zmiana organizacji procesu kształcenia są rozpatrywane indywidualnie przez Dziekanów i decyzje wydawane są z reguły na korzyść studentów. Wskazano przy tym przypadki sportowców, chórzystów i osoby niepełnosprawne. Brak sprecyzowania w Regulaminie studiów przesłanek i zasad przyznawania instytucji indywidualizującej tok studiów przedstawiono jako świadomą decyzję Władz motywowaną interesem studentów. Zapytani o ocenę tego rozwiązania studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie potrafili się do tego jednoznacznie odnieść. Przyznali, że w większości przypadków, po złożeniu wniosku do Dziekana można uzyskać zgodę na modyfikację toku studiów, jak przedłużenie sesji egzaminacyjnej czy zmiana terminu egzaminów i zaliczeń. Jednak dla zapewnienia poprawności wydawanych w tej sprawie decyzji, zapewnienia studentom znajdującym się w tej samej sytuacji równych szans w dostępie do ułatwień rekomenduje się określenie na poziomie Regulaminu studiów przesłanek, które uprawniają do otrzymania zgody na modyfikację toku studiów. Nie powinny one być sformułowane na zasadzie zamkniętego katalogu, ale ich zadaniem byłoby wyznaczenie pewnych ogólnych zasad postępowania i wskazanie sytuacji, których zaistnienie przesądzałoby o przyznaniu studentom określonych uprawnień.

Modyfikacje toku studiów i organizacji kształcenia oraz wszelkie inne ułatwienia w studiowaniu dla osób niepełnosprawnych należą do właściwości Pełnomocnika Rektora ds. osób Niepełnosprawnych, który każdą sprawę rozstrzyga indywidualnie. Ponadto na początku roku 2014 powołano Organizację Studentów Niepełnosprawnych, której celem jest działanie na rzecz osób niepełnosprawnych i współpraca w tym zakresie z Pełnomocnikiem.

3.2)

Ocena programu kształcenia studiach I oraz II stopnia na kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze” pozwala stwierdzić, że program studiów umożliwia osiągnięcie celów i efektów kształcenia, tak jak zostało to założone przez dwa Wydziały dla kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze”. Cele realizacji poszczególnych przedmiotów określone w karcie opisu modułu są zgodne z efektami kierunku, a treści programowe i metody dydaktyczne sformułowane dla poszczególnych przedmiotów odpowiadają celom i założeniom określonym dla kierunku ocenianego kierunku. Zakładane efekty kształcenia na poziomie kierunku , specjalności i przedmiotów , treści kształcenia, formy zajęć, sposoby weryfikacji efektów kształcenia , praktyka zawodowa na studiach I i II stopnia tworzą spójną całość .

Ocena końcowa 3kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

3.1) Treści kształcenia, formy prowadzenia zajęć oraz stosowane metody dydaktyczne, określone są w sposób umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia dla kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze”. Metody weryfikacji efektów kształcenia potwierdzają ich osiągnięcie. Również opracowany przez Wydziały system

praktyk zapewnia osiągnięcie założonych dla tego modułu efektów kształcenia oraz przyczynia się do osiągnięcia umiejętności praktycznych.

3.2) Przeprowadzone rozmowy podczas wizytacji z kadrami, studentami i władzami Wydziału oraz analiza dokumentacji pozwala stwierdzić, iż w programie kształcenia studiów I i II stopnia na kierunku „międzynarodowe stosunki gospodarcze” zakładane efekty kształcenia na poziomie kierunku, specjalności i przedmiotów, treści kształcenia, formy zajęć, sposoby weryfikacji efektów kształcenia, praktyka zawodowa tworzą spójną całość.

Kryterium 4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zrealizowania celów edukacyjnych programu studiów

4.1).

Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych dla obsługi procesu dydaktycznego kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* jest duża. Zajęcia prowadzi 19 osób stanowiących minimum kadrowe w tym 7 pracowników samodzielnych oraz średniorocznie ok. 70 pozostałych nauczycieli akademickich. Kwalifikacje dydaktyczne i naukowe osób prowadzących zajęcia na kierunku MSG a także obszary badań, które prowadzą w pełni umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia. Wśród kadry prowadzącej zajęcia dominują przedstawiciele nauk społecznych, w tym z dziedziny nauk ekonomicznych, ale proces dydaktyczny na ocenianym kierunku wspomagają także nauczyciele akademicy, których specjalizacje naukowe mieszczą się w obszarach nauk humanistycznych (przedmioty: , filozofia, etyka) i technicznych (przedmiot informatyka), w sumie 7 osób. Ponadto są prawnicy, lektorzy języków obcych. Przedstawiciele dziedziny nauki ekonomiczne reprezentują dyscypliny takie, jak: ekonomia, nauki o zarządzaniu a także finanse a specjalizują się w takich zagadnieniach, jak: makroekonomia, ekonomia gospodarki otwartej, finanse publiczne, zarządzanie międzynarodowe. Problematyką ściśle związaną z międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi zajmują się osoby stanowiące minimum kadrowe. Program kształcenia znajduje w pełni pokrycie w specjalizacjach naukowych osób prowadzących zajęcia.

Załącznik nr 5. Nauczyciele akademicy realizujący zajęcia dydaktyczne na ocenianym kierunku studiów, w tym stanowiący minimum kadrowe.

Cz. I. minimum kadrowe. Cz. II. pozostali nauczyciele akademicy.

4.2).

Teczki osobowe zawierają dokumenty pozwalające na ocenę, czy nauczyciel akademicki spełnia wymagania do zaliczenia do minimum kadrowego na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*, tj. czy posiada odpowiednie kwalifikacje naukowe (stopnie i tytuły naukowe oraz dorobek lub posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla ocenianego kierunku studiów – zgodnie z wymaganiami określonymi w § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.), w jakim wymiarze realizują pensum dydaktyczne, a także czy złożył nie później niż do dnia 30 czerwca roku poprzedzającego rok akademicki

oświadczenie o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego na studiach pierwszego stopnia na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach na Wydziale Ekonomii i Wydziale Zarządzania, zgodnie z wymaganiami określonymi w art. 112a ust. 3 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r., poz. 572 i 742). W Uczelni wszystkie oświadczenia zostały podpisane w terminie zgodnym z wymaganiami określonymi w przepisach ustawy, tj. w czerwcu 2013 r.

Zgodnie z informacjami zawartymi w tych oświadczeniach wszystkie wskazane do minimum kadrowego osoby stanowią minimum kadrowe nie więcej niż dwukrotnie, a także są zatrudnione w Uczelni na podstawie mianowania lub umowy o pracę w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru studiów, a więc zgodnie z wymaganiami określonym w § 13 ust. 1 i 2 wymienionego wyżej rozporządzenia.

Analiza tej dokumentacji pozwala na stwierdzenie, iż wymagania określone w § 15 ust. 1 rozporządzenia wymienionego powyżej są spełnione, bowiem do minimum kadrowego na ocenianym kierunku studiów Uczelnia wskazała 19 osób, z tego 7 samodzielnych nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy lub stopień naukowy doktora habilitowanego, oraz 12 osób ze stopniem naukowym doktora.

W teczках osobowych znajduje się również dokumentacja związana z realizacją zwyczajowych procedur dotyczących prowadzonej w Uczelni polityki kadrowej.

Wszystkie wyżej wymienione osoby przeprowadzą osobiście na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*, co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych (samodzielni nauczyciele akademicy) oraz co najmniej 60 godzin (doktorzy), co spełnia wymagania określone w § 13 ust. 3 wymienionego wyżej rozporządzenia.

W minimum kadrowym są reprezentanci obszaru wiedzy, do którego przyporządkowany został oceniany kierunek (nauki społeczne). Także deklarowane w ramach tego obszaru dyscypliny naukowe znajdują swoje odzwierciedlenie w dorobku naukowym zarówno osób zaliczonych do minimum kadrowego, jak i pozostałych nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku. Wśród publikacji osób przedstawionych do minimum kadrowego w *dyscyplinie ekonomia* (10 osób) dominują następujące obszary tematyczne: globalizacja i problemy globalne we współczesnej gospodarce światowej, europejska integracja gospodarcza, stosunki polsko-niemieckie, zastosowanie metod ilościowych w ekonomii, integracja gospodarcza i polityka pieniężna, systemy finansowe, międzynarodowa konkurencyjność gospodarek, zrównoważony rozwój w gospodarce globalnej, polityka ekonomiczna UE, etc. Te obszary badawcze w pełni potwierdzają możliwość osiągnięcia przez studentów założonych efektów kształcenia (m.in. takich jak MSG1_U06 – „umie zastosować koncepcje teoretyczne w praktyce działalności gospodarczej na rynku krajowym i międzynarodowym” ,MSG1_W10 „identyfikuje podstawowe metody matematyczne mające zastosowanie w naukach ekonomicznych”, MSG1_W12 – „rozumie rolę podstawowych instrumentów prawnych w obrocie gospodarczym”, , MSG1_U07 – „potrafi przeprowadzać proste opisowe analizy ilościowe problemów gospodarczych”).

Również badania prowadzone w *dyscyplinie nauk o zarządzaniu* (9 osób) potwierdzają możliwość osiągnięcia założonych efektów kształcenia, bowiem wśród publikacji osób przedstawionych do minimum kadrowego w dyscyplinie *nauki o zarządzaniu* tematyka badawcza koncentruje się głównie na następujących zagadnieniach: controlling i zarządzanie międzynarodowe, zarządzanie organizacją przez jakość, logistyka i spedycja międzynarodowa, procesy zarządzania zasobami ludzkimi, zarządzanie marketingowe, międzynarodowe standardy jakości, zarządzanie strategiczne w przedsiębiorstwie w otoczeniu

globalnym, które odnoszą się m.in. do takich efektów kształcenia jak MSG1_W8 – „identyfikuje cechy przedsiębiorcy funkcjonującego w środowisku wielokulturowym”, MSG1_W21 – „zna ogólne zasady tworzenia i rozwoju form indywidualnej przedsiębiorczości wykorzystującej wiedzę z zakresu MSG”, MSG1_U18 – „potrafi zaplanować i przeprowadzić w praktyce badanie rynku”.

Zespół Oceniający zaliczył do minimum kadrowego 19 osób, tj. wszystkich nauczycieli akademickich przedstawionych przez Uczelnię do minimum kadrowego. Wśród nich 7 osób to pracownicy samodzielni, w tym 4 osoby posiadają tytuł profesora. Wszystkie osoby spełniają warunki formalne wymagane w przepisach prawa a także posiadają znaczący dorobek naukowy, który mieści się w obszarze i dyscyplinach, do których przyporządkowano efekty kształcenia na kierunku, co gwarantuje, że zakładane cele i efekty kształcenia zostaną osiągnięte.

Skład minimum kadrowego na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* prowadzonego na Wydziale Ekonomii i Wydziale Zarządzania w perspektywie długookresowej jest stabilny, bowiem 13 osób wskazanych do minimum kadrowego zatrudnionych zostało na czas nieokreślony, zaś pozostałych 6 osób – na czas określony, tj. do 30.09.2015 r. – 2 osoby, do 30.11.2015 r. – 1 osoba, do 30.09.2016 r. – 1 osoba, do 10.02.2020 r. – 1 osoba, oraz do 31.08.2020 r. – 1 osoba.

Dla wszystkich osób wskazanych do minimum kadrowego Uczelnia jest podstawowym miejscem pracy. Na podstawie mianowania w Uczelni zatrudnionych jest 13 nauczycieli akademickich, zaś na podstawie umowy o pracę – 6 osób.

Warunek dotyczący stosunku liczby nauczycieli akademickich, stanowiących minimum kadrowe dla kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*, do liczby studentów na tym kierunku jest spełniony i wynosi 1: 28, co spełnia wymagania określone w § 17 ust. 3 cytowanego wyżej rozporządzenia i tworzy dobre warunki dla realizacji procesu dydaktycznego.

Obsada zajęć nie budzi zastrzeżeń, jest ona ściśle powiązana z obszarami nauki, dziedzinami i dyscyplinami reprezentowanymi przez specjalności naukowe nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku. Godzinowa struktura obciążeń wyraźnie wskazuje, że obciążenia pracowników niesamodzielnych zdecydowanie przewyższają ustawowe wymagania (60 godz.). Ta grupa pracowników prowadzi także znaczącą część seminariów dyplomowych (5 osób) podczas gdy wśród pracowników samodzielnych tylko 1 osoba prowadzi seminarium. Wydaje się więc, że taka obsada seminariów dyplomowych powinna być przedmiotem pewnych analiz na obu Wydziałach biorących udział w realizacji kształcenia na kierunku.

Generalnie godzinowe obciążenia dydaktyczne pracowników można ocenić jako względnie zbilansowane zważywszy, że pracownicy samodzielni zaliczani do minimum kadrowego kierunku mają dużo obowiązków organizacyjnych związanych z uczestnictwem w różnych gremiach i komisjach wydziałowych oraz uczelnianych.

Ogólna ocena hospitowanych zajęć dydaktycznych.

Załącznik nr 6 Informacja o hospitowanych zajęciach i ich ocena.

Przeprowadzone hospitacje zajęć potwierdzają wysokie kompetencje kadry prowadzącej zajęcia na ocenianym kierunku. Były to zajęcia na bardzo dobrym poziomie, przy wykorzystaniu wspomagających prezentacji i w sposób aktywizujący studentów.

4.3).

Nauczyciele akademicy w UE w Katowicach zatrudniani są w drodze konkursu. Zgodnie z kryteriami konkursowymi potencjalną kadram naukową Wydziału Ekonomii i Wydziału Zarządzania, a zatem i kierunku MSG stanowią najlepsi studenci, doktoranci bądź inni kandydaci z najwyższymi kompetencjami. Zgodnie z obowiązującą procedurą wewnętrzną kierownik katedry lub samodzielny zakład występuje do Rektora z pismem o wyrażenie zgodny na ogłoszenie konkursu, który przebiega zgodnie z art. 118a ustawy z dnia 27 lipca 2005 r.

Ogłoszenie konkursu następuje przez podanie jego warunków do publicznej wiadomości na stronach internetowych Uczelni oraz Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego a także na stronach internetowych Komisji Europejskiej w europejskim portalu dla mobilnych naukowców, przeznaczonym do publikacji ofert pracy naukowców.

Komisję konkursową i jej przewodniczącego powołuje organ ogłaszający konkurs. Komisja, po zapoznaniu się z dokumentacją złożoną przez kandydatów, względnie po przeprowadzeniu rozmów kwalifikacyjnych, rekomenduje (wnioskuję o) zatrudnienie kandydata spełniającego wymagane kryteria w najwyższym stopniu. Ostateczną decyzję odnośnie do zatrudnienia podejmuje Rektor.

Nauczyciele akademicy realizujący proces dydaktyczny podlegają okresowej ocenie zgodnie z zasadami określonymi w ustawie i Statucie. Tryb i szczegółowe zasady systemu oceniania określa regulamin okresowej oceny pracowników, zatwierdzony przez Rektora. Przedmiotem oceny jest uzyskanie przez pracowników tytułów naukowych oraz kompetencje i osiągnięcia dydaktyczne. Ocena pełni rolę stabilizującą, doskonalącą i korekcyjną.

Kryteria oceny nauczycieli akademickich są przejrzyste. Okresowym ocenom objęci są wszyscy nauczyciele akademicy, z wyłączeniem wybieralnych władz Uczelni ocenianych w procesie wyborczym. Ocena dokonywana jest co 2 lata zgodnie z ujednoliconym regulaminem oceniania przez kierownika katedry.

Dodatkowym elementem w ocenie nauczycieli akademickich są hospitacje zajęć. Ich celem jest ewaluacja zajęć pod względem merytorycznym oraz wykorzystania metod i środków dydaktycznych.

Hospitacje przeprowadzane są przez kierownika katedry lub pozostałych jednostek organizujących proces dydaktyczny, bądź przez samodzielnego pracownika nauki w odniesieniu do zajęć odbywających się pod jego nadzorem (głównie dotyczy to doktorantów).

Nauczyciele akademicy ocenianego kierunku obowiązani są przez Władze Wydziału i Uczelni do stałego podnoszenia swoich kwalifikacji zawodowych i podejmowania wszelkich działań nakierowanych na zapewnienie wysokiego poziomu pracy dydaktycznej. Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach wspomaga w tym zakresie swoich pracowników m.in. realizując zadanie „Rozwój zasobów ludzkich w uczelni” w ramach projektu „Opracowanie i wdrożenie spójnych działań rozwojowych promujących przemiany w celu zapewnienia wyższych standardów edukacyjnych (ProRoz)”. W wyniku realizacji projektu zorganizowano 41 szkoleń kursów i warsztatów dla kadry dydaktycznej (a także kadry kierowniczej administracji) UE oraz uczelni partnerskich. Wydział Zarządzania od 5 lat organizuje konferencję dydaktyczną (ostatnia z nich została poświęcona modelom kształcenia na studiach doktorskich w dziedzinie nauk ekonomicznych), które umożliwiają podnoszenie kwalifikacji nauczyciela akademickiego. Wydział Ekonomii organizuje wydziałowe konferencje naukowe, które również mają wpływ na podnoszenie merytorycznego poziomu pracy dydaktycznej.

Instrumentem wspierającym politykę kadrową jest system nagród przyznawanych corocznie przez Rektora UE. Nagrody te mają na celu, z jednej strony docenienie zaangażowania poszczególnych pracowników w sferze naukowej i organizacyjnej, z drugiej strony motywują do bardziej efektywnej pracy. W ubiegłym roku akademickim Rektor przyznał 53 nagrody indywidualne i 49 zespołowych, w tym 27 nagród indywidualnych i 25 zespołowych zostało przyznanych pracownikom ocenianego kierunku.

Na obu Wydziałach, podobnie jak w innych uczelniach, finansowane są wyjazdy naukowe, koszty wydawnicze i przeprowadzania przewodów. W latach 2009-2013 4 osoby prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku uzyskały stopień doktora habilitowanego, 4 osoby tytuł profesora a 7 osób stopień doktora. Jest to potwierdzeniem skuteczności realizowanej polityki kadrowej.

Oceniając realizowaną politykę kadrową i jej spójność z założeniami rozwoju ocenianego kierunku studiów można stwierdzić, iż jest ona prowadzona właściwie i systematycznie, co powoduje, iż kompetencje naukowo-dydaktyczne kadry są wysokie i systematycznie rozwijane. Prowadzona polityka kadrowa UE jest ściśle związana z wizją rozwojową Uczelni i jej misją, w której określono dążenie do rozwijania indywidualnych uzdolnień i aspiracji naukowych pracowników naukowo-dydaktycznych. Polityka kadrowa zarówno motywuje pracowników do intensywnej pracy naukowo-dydaktycznej, jak również we właściwy sposób nagradza najlepszych. Jej zasady są jasne i czytelne oraz znane wszystkim pracownikom.

Dyskusja na spotkaniu z nauczycielami akademickimi dotyczyła przede wszystkim realizowanej na kierunku koncepcji kształcenia opartej na integracji wokół jednego kierunku dwóch Wydziałów – przede wszystkim z punktu widzenia szans na budowanie nowych wartości kierunku i zainteresowania nim kandydatów. Pracownicy podkreślali, że ani Władze Uczelni ani sami pracownicy nie mieli wątpliwości, że pomysł integracji jest pożyteczny tak z punktu widzenia potencjału kadrowego, jak i samego studenta.

Badania dotyczące problematyki międzynarodowej prowadzone na obu Wydziałach zostały w pełni wykorzystane w procesie dydaktycznym. Z kolei, studenci pozyskali większy komfort wyboru orientacji kształcenia (bardziej w kierunku dyscypliny ekonomia, czy bardziej w kierunku nauk o zarządzaniu, czyli mikroekonomicznym) nie dokonując tego wyboru już na początku studiów. Z tego punktu widzenia, zwłaszcza na pierwszym stopniu studiów, wybór studentów można uznać za ostateczny. Połowa studentów kontynuuje kierunek na drugim stopniu, chcąc poszerzyć swoją wiedzę. Istotną część studentów drugiego stopnia stanowią także absolwenci innych dyscyplin, przede wszystkim filologii ze specjalnością język biznesu.

W drugiej części dyskusji poświęconej koncepcji kształcenia Zespół Oceniający był zainteresowany jej trafnością z punktu widzenia potrzeb rynku pracy. Nauczyciele akademicki podkreślali, że według ich ocen 70–80% absolwentów znajduje pracę, ponadto wielu studentów studiów stacjonarnych już pracuje, choć nie zawsze się do tego przyznają. Obecność największej strefy ekonomicznej w regionie, w której przeważają korporacje międzynarodowe stwarza dobre perspektywy zatrudnienia dla absolwentów kierunku. Pracownicy wyrażali pogląd, że Uczelnia powinna coraz intensywniej angażować się w uczenie i wspomaganie aktywności studenta na rynku pracy czemu generalnie służą koncepcje kształcenia o profilu praktycznym.

Kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* nie był dotychczas oceniany przez Polską Komisję Akredytacyjną.

Ocena końcowa 4 - kryterium ogólnego (ocena: w pełni)
Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

4.1). Liczba osób prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów oraz struktura kwalifikacji naukowych reprezentowana przez obszary badawcze do których należy ich dorobek naukowy w pełni umożliwiają osiągnięcie zakładanych celów i efektów kształcenia na wizytowanym kierunku. Zajęcia na kierunku prowadzi 19 osób zaliczonych do minimum kadrowego i średniorocznie około 70 osób w grupie pozostałych nauczycieli akademickich.

4.2) Zespół Oceniający zaliczył do minimum kadrowego 19 osób, tj. wszystkich nauczycieli akademickich przedstawionych przez Uczelnię do minimum kadrowego. Wśród nich 7 osób to pracownicy samodzielni, w tym 4 osoby są profesorami tytularnymi. Wszystkie osoby spełniają warunki formalne wymagane w przepisach prawa a także posiadają znaczący dorobek naukowy, który mieści się w obszarze i dyscyplinach, do których przyporządkowano efekty kształcenia na ocenianym kierunku (ekonomia -10 osób i nauki o zarządzaniu – 9 osób).

4.3) Prowadzona polityka kadrowa UE jest ściśle związana z wizją rozwojową Uczelni i jej misją, w której określono dążenie do rozwijania indywidualnych uzdolnień i aspiracji naukowych pracowników naukowo-dydaktycznych. Polityka kadrowa zarówno motywuje pracowników do intensywnej pracy naukowo-dydaktycznej, jak również we właściwy sposób nagradza najlepszych. Jej zasady są jasne i czytelne oraz znane wszystkim pracownikom.

Kryterium 5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach dysponuje 20 obiektami, w tym 19 własnymi, z których 9 wykorzystywanych jest w procesie dydaktycznym. Współwłasnością z innymi podmiotami jest Centrum Informacji Naukowej i Biblioteka Akademicka, które zostały sfinansowane ze środków unijnych Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach RPO WSL 2007-2013. CINIiBA jest spełniającą standardy XXI wieku biblioteką „hybrydową”. Centrum zapewnia dostęp do krajowych i światowych publikacji naukowych w postaci tradycyjnej i elektronicznej.

UE w Katowicach dysponuje 142 pomieszczeniami dydaktycznymi (w tym: 5 aulami, 61 salami ćwiczeniowymi, 47 salami wykładowymi, 29 salami informatycznymi), z czego 55 jest wyposażonych w sprzęt multimedialny. Dodatkowo, do dyspozycji prowadzących zajęcia jest 30 mobilnych projektorów multimedialnych, przenośne systemy nagłaśniające i laptopy. Centrum Informatyczne dysponuje w pełni wyposażonymi laboratoriami komputerowymi – liczba stanowisk komputerowych we wszystkich kampusach wynosi 391 w 22 salach – zapewniając dostęp do Internetu nie tylko poprzez kablowe przyłącza, ale także sieć WiFi. Pomieszczenia dydaktyczne mogą pomieścić 7522 osób.

Baza dydaktyczna jest mocną stroną Uczelni co potwierdzili studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym. Daje to w pełni możliwość osiągnięcia deklarowanych efektów kształcenia. Sale, w których prowadzone są zajęcia w tym na kierunku międzynarodowe stosunki gospodarcze dostosowane są do liczby studentów kierunku. W budynkach zapewniono dostęp do sieci Internet. W sąsiedztwie Wydziału Zarządzania powstał nowy budynek Centrum Nowoczesnych Technologii Informatycznych dysponujący nowoczesnym zapleczem sprzętowym, w którym realizowane są zajęcia z poszczególnych

przedmiotów również na kierunku *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Wyposażenie Biblioteki studenci ocenili jako wystarczające dla potrzeb ich procesu kształcenia. Mają oni możliwość korzystania z połączonych w ramach Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach księgozbiorów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz Uniwersytetu Śląskiego (łącznie ponad milion woluminów książek i czasopism). Do ich dyspozycji pozostaje również Biblioteka Katedry Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych oraz Katedry Matematyki Stosowanej UE w Katowicach. Mają również dostęp do elektronicznych baz danych, ale przyznali, że nie dysponują dokładnymi informacjami na ich temat, nie interesowali się tymi zasobami i korzystają z nich sporadycznie.

Wykaz praktyk zrealizowanych w latach 2011-2013 przez studentów ocenianego kierunku wskazuje, iż czasami są one odbywane w instytucjach, które nie zapewniają praktykantom pracy w środowisku międzynarodowym lub choćby z elementami powiązań międzynarodowych, styku kultur itp. Duża grupa studentów, odbyła wprawdzie swoją praktykę w międzynarodowych korporacjach, biurach poselskich posłów Parlamentu Europejskiego, Centrum Badań i Ekspertyz Unii Europejskiej i innych miejscach, w których mogli poznać pracę w międzynarodowym środowisku lub chociaż zetknąć się z zagadnieniami teoretycznymi związanymi przedmiotowo z kierunkiem studiów, Jest to zgodne z celami i efektami kształcenia na kierunku *Międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Jednak zdarzały się także praktyki odbywane w instytucjach takich, jak sklep medyczo-ortopedyczny, stacja benzynowa, lokalna fabryka słodyczy, pizzeria, co oznacza, że osiągnięte w ramach praktyki umiejętności pozbawione będą doświadczenia w pracy w międzynarodowym środowisku. Powinny zatem być podjęte działania w kierunku bardziej właściwego doboru instytucji, w których będą prowadzone praktyki.

Z punktu widzenia obecnego stanu infrastruktury i prowadzonej polityki w tym zakresie nie ma żadnych zagrożeń dla realizacji planów rozwojowych ocenianego kierunku.

Przystosowanie infrastruktury dydaktycznej do potrzeb osób niepełnosprawnych jest zróżnicowane w zależności od budynku. W większości z nich znajduje się winda lub podjazd dla niepełnosprawnych. Osoby niepełnosprawne stanowią niewielki odsetek wszystkich studentów ocenianego kierunku, dlatego w miarę możliwości plan zajęć konstruowany jest w taki sposób, by odbywały one zajęcia na niższych kondygnacjach i w niewielkiej odległości od windy. Oddany do użytku w 2014 r. budynek Centrum Nowoczesnych Technologii Informatycznych całkowicie pozbawiony jest barier. Biblioteka wyposażona jest w urządzenia wspomagające czytanie przez osoby niewidome. Ponadto Uczelnia dysponuje odpowiednio przystosowanymi pracownikami do nauki języków obcych i zaprasza na specjalne kursy językowe dla niepełnosprawnych, a także przeznaczone dla nich zajęcia wychowania fizycznego. Podsumowując, należy uznać, iż infrastruktura dydaktyczna jest przystosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych w akceptowalnym stopniu, a na pozytywną ocenę zasługuje ciągła modernizacja w tym zakresie i wprowadzanie kolejnych udogodnień.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Infrastrukturę dydaktyczną Wydziałów prowadzących oceniany kierunek należy ocenić wysoko. Zaplecze informatyczne w postaci sprzętu i oprogramowania jest mocną stroną Uczelni, a studenci *międzynarodowych stosunków gospodarczych* również z niego korzystają. Uczelnia dysponuje znakomitymi warunkami do korzystania ze światowej literatury fachowej zarówno polskiej, jak i obcojęzycznej i całkowicie zaspokaja

potrzeby w tym zakresie wynikające ze specyfiki ocenianego kierunku studiów. Dostosowanie bazy dydaktycznej do potrzeb osób niepełnosprawnych należy ocenić jako zadowalające, wprowadzane są kolejne udogodnienia. Wśród zaleceń kierowanych do Władz Wydziałów mających pieczę nad ocenianym kierunkiem jest podjęcie działań w kierunku bardziej właściwego doboru instytucji, w których będą prowadzone praktyki.

Kryterium 6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Kierunek *Międzynarodowe Stosunki Gospodarcze* i jego rozwój wspierany jest przez badania naukowe prowadzone w dwóch dyscyplinach naukowych : ekonomii i naukach o zarządzaniu przez pracowników naukowo-dydaktycznych obu Wydziałów. Pracownicy Uczelni prowadzą badania finansowane z wielu różnych źródeł. Podstawę systemu finansowania badań prowadzonych na Uczelni, w tym przez pracowników związanych z kierunkiem MSG, stanowią dotacje na badania statutowe/ utrzymanie potencjału badawczego oraz granty ministerialne. Istotne w strukturze środków finansowych przeznaczonych na badania w analizowanym okresie są także dotacje na badania własne i młodych naukowców.

W latach 2010-2013 na Wydziale Ekonomii 147 tematów badawczych zostało objętych badaniami naukowymi, z czego 121 realizowali pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku MSG.

W latach 2010-2013 na Wydziale Zarządzania 163 tematy badawcze zostały objęte badaniami naukowymi, z czego 117 podjęli pracownicy prowadzący zajęcia na ocenianym kierunku.

Zakres tych badań obejmuje problemy analizy otoczenia międzynarodowego, procesów globalizacji i regionalizacji, zarządzania przedsiębiorstwem i prowadzenia działalności na rynku krajowym i międzynarodowym. Badania pozostają więc w ścisłej zależności z procesem dydaktycznym i całym procesem kształcenia na ocenianym kierunku.

Wyniki badań są wykorzystywane w procesie kształcenia do uzupełniania i pogłębiania treści przedmiotów, udoskonalania procesu dydaktycznego, w odniesieniu do przedmiotów obowiązkowych. Także prace naukowe prowadzących zajęcia w ramach przedmiotów ograniczonego i swobodnego wyboru pozwalają rozszerzyć wiedzę studentów o zagadnienia komplementarne względem przedmiotów obowiązkowych. Ponadto publikacje naukowe będące efektem badań pracowników związanych z kierunkiem MSG mają wpływ na tematykę prac dyplomowych przygotowywanych przez studentów tego kierunku oraz stanowią ważne źródła literaturowe dla tych prac. Należy podkreślić, że wśród badań prowadzonych przez katedry związane z ocenianym kierunkiem są także projekty typowo dydaktyczne. M.in. finansowany ze środków europejskich projekt ProRoz, którego celem było poszerzenie oferty dydaktycznej m.in. o kierunek MSG, który wdrożono w roku ak. 2008/2009. Jak wskazano w Raporcie Samooceny (s. 27) efektem realizacji tego projektu było także podniesienie jakości kształcenia poprzez: intensyfikację kontaktów z przedsiębiorstwami, pracodawcami i administracją publiczną, zwiększenie zastosowania metod nauczania na odległość, dostosowanie oferty dla potrzeb studentów niepełnosprawnych, rozwój umiejętności kadry akademickiej i kwalifikacji zarządzającej kadry administracyjnej. Od roku 2012 realizowany jest projekt dydaktyczno-naukowy skoncentrowany na wypracowaniu wspólnych programów kształcenia oraz wymianie studentów i pracowników naukowych pomiędzy 13 instytucjami tworzącymi sieć współpracy.

Przy szerokich badaniach prowadzonych w katedrach Wydziału Ekonomii i Zarządzania udział studentów w badaniach naukowych ocenić należy jednak jako niewystarczający. Prowadzący nie zachęcają studentów do włączenia się w prowadzone badania. Na Wydziałach Ekonomii i Zarządzania funkcjonują koła naukowe, z których kilka związanych jest bezpośrednio z *Międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi*. Ich członkowie podczas spotkania z Zespołem Oceniającym wskazali na niekorzystny dla małych kół system finansowania uzależniony od działalności i jej wyników. Według takich zasad małe koła mają bardzo trudną sytuację na starcie, nie dysponują funduszami na aktywną działalność, a tym samym nie spełniają kryteriów do podwyższenia finansowania w kolejnym roku akademickim. Koła działające od kilku lat, mające ugruntowaną pozycję nie napotykają na ten problem. W opinii studentów, gdyby środki na działalność kół przyznawane były każdorazowo na konkretne projekty stwarzało by to równe szanse rozwoju dla wszystkich kół.

Podczas wizytacji przedstawiono wykaz publikacji studentów zrzeszonych w Kole naukowym „International Challenge” działającym przy Katedrze Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych, obejmujący dziewięć pozycji. Pięć z nich stanowią artykuły jednego autora na portalu internetowym, prezentujące sześć województw w Raportcie Parków Przemysłowych i Stref Ekonomicznych. Siódmą pozycję stanowi analogiczny artykuł jak wyżej, ale innego autora i o innym województwie. Spośród pozostałych publikacji, jedna tylko ukazała się w wydawnictwie książkowym (pracy zbiorowej), inna stanowi wydawnictwo internetowe, a ostatnia jest jeszcze w druku.

Regulamin studiów nie przewiduje określonych zasad indywidualizacji studiów dla studentów wybitnych, prowadzących badania naukowe. Zarówno Władze Wydziałów, jak i studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie przedstawili przypadku indywidualnych modyfikacji programu kształcenia, toku studiów za zgodą Dziekana, przyznanych z powodu zaangażowania studenta w działalność naukową.

W procesie doskonalenia kształcenia na kierunku Władze Wydziału Ekonomii i Zarządzania przywiązują dużą wagę do współpracy z innymi uczelniami zarówno krajowymi, jak i zagranicznymi.

Duży wpływ na proces dydaktyczny – zarówno na określenie koncepcji kształcenia jak i na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia – ma współpraca międzynarodowa realizowana przez pracowników prowadzących zajęcia na kierunku MSG, w dużej mierze odzwierciedlająca wysokie umiędzynarodowienie całego Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, który posiada 186 umów międzynarodowych z uczelniami z 40 krajów.

Współpraca międzynarodowa pracowników realizujących proces dydaktyczny na MSG przybiera różne formy:

- 1) katedry związane z kierunkiem podejmują i realizują międzynarodowe projekty badawcze (5 projektów realizowanych w latach 2009-2014);
- 2) pracownicy prowadzący zajęcia na kierunku MSG uczestniczą w stażach naukowo-dydaktycznych biorąc udział w realizacji kształcenia na uczelniach partnerskich. W okresie 2009-2014 odbyło się 51 wyjazdów, w tym 18 pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku;
- 3) katedry związane z kierunkiem organizują międzynarodowe konferencje. W latach 2009-2013 zorganizowano 9 międzynarodowych konferencji w których licznie uczestniczyli reprezentanci zagranicznych instytucji.

Koncepcja kształcenia oraz program kierunku MSG został skonstruowany w oparciu o projekt realizowany przez zespół złożony z pracowników Szkoły Głównej Handlowej Uniwersytetu Gdańskiego i Uniwersytetu Łódzkiego oraz Uniwersytetów Ekonomicznych (w

owym czasie Akademii) Poznania, Wrocławia i Katowic. Corocznie odbywają się konferencje dydaktyczne w jednym z tych ośrodków akademickich, co służy rozwojowi kierunku i doskonaleniu kształcenia. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym, choć miała wpływ na tworzenie koncepcji kształcenia m.in. poprzez prace Konwentu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, który tworzą przedstawiciele biznesu i administracji publicznej to zakres tej współpracy w przypadku ocenianego kierunku studiów nie obejmuje korzystania studentów ze sprzętu współpracujących instytucji a także finansowania zakupu specjalistycznego wyposażenia pracowni i laboratoriów. Oczekiwania studentów co do efektów współpracy z interesariuszami rynku pracy mają bardzo praktyczny wymiar.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie potrafili bezpośrednio wskazać znaczących korzyści, jakie współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym przynosiłaby procesowi dydaktycznemu, poza praktykami zawodowymi obowiązkowymi i dodatkowymi. Pozytywnie na proces kształcenia wpływa natomiast współpraca z Uniwersytetem Śląskim w zakresie udostępniania połączonych zbiorów biblioteki Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz Uniwersytetu Śląskiego w ramach Centrum Informacji Naukowej i Biblioteki Akademickiej w Katowicach. Dzięki temu studenci mają dostęp do większego księgozbioru.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Wyniki szerokich badań naukowych prowadzonych w katedrach Wydziału Ekonomii i Wydziału Zarządzania wykorzystywane są w procesie dydaktycznym do uzupełniania i pogłębiania treści przedmiotów tak obligatoryjnych, jak i oferty przedmiotów ograniczonego i swobodnego wyboru, wpływają na tematykę prac dyplomowych i są źródłami literaturowymi dla tych prac.

Studenci w niewielkim stopniu uczestniczą w badaniach naukowych prowadzonych na wydziałach. Należy szerzej popularyzować korzyści współpracy obu wydziałów z instytucjami otoczenia społeczno-gospodarczego.

Kryterium 7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

7.1).

Zasady rekrutacji na studia I stopnia przewidziane w Uchwale nr 41/2011/2012 Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na I rok studiów pierwszego stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych w roku akademickim 2013/2014 zapewniają równe szanse wszystkim kandydatom. Oparte są na konkursie świadectw i kwalifikacji punktowej na podstawie wyników z matury w przypadku studiów stacjonarnych. Natomiast zgodnie z Uchwałą nr 42/2011/2012 Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na I rok studiów drugiego stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych w roku akademickim 2013/2014 przewidziano inne kryteria przyjęcia dla absolwentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz uczelni partnerskich. Jedynym wymogiem, jaki muszą oni spełnić jest złożenie dokumentów w określonym terminie. Dla tych kandydatów przewidziano aż do 80% procent miejsc spośród określonego limitu przyjęć. Pozostali muszą wziąć udział w konkursie dyplomów. Takie samo zróżnicowanie kryteriów następuje w przypadku studiów niestacjonarnych, dodatkowo jeszcze bez określenia maksymalnego

limitu przyjętych w ten sposób absolwentów UE w Katowicach. Uchwała nr 71/2012/2013 Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie warunków i trybu rekrutacji na I rok studiów drugiego stopnia stacjonarnych i niestacjonarnych w roku akademickim 2014/2015 ogranicza krąg kandydatów uprzywilejowanych do absolwentów Uniwersytetu Ekonomicznego, wyłączając z niego absolwentów uczelni partnerskich. Powyższe rozwiązania prowadzą do pewnych ograniczeń, jednak z drugiej strony pozwalają zachować ocenę jakości kandydatów i wybór tych którzy posiadają wiedzę i umiejętności niezbędne do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Limity przyjęć na studia są, zdaniem studentów, dostosowane do potencjału dydaktycznego i lokalowego Uczelni.

7.2).

Na Uczelni, przy ocenie osiągnięć studentów, obowiązuje zasada posługiwania się średnią ważoną ze studiów. Jest to rozwiązanie motywujące studentów do pracy, zorientowane na proces uczenia się. Sprzyja właściwej korelacji poświęcanej przez studentów ilości czasu i nakładu pracy z wagą przedmiotu, jego poziomem trudności, zakresem materiału i wpływem oceny osiągnięcia przewidzianych dla niego efektów kształcenia na ogólny wynik ze studiów. Ogólne zasady oceniania uregulowane są w §14-16 Regulaminu studiów, a procentowe progi, jakie spełnić trzeba na poszczególne oceny z prac etapowych znajdują się w sylabusach. System oceny osiągnięć studentów ocenić należy jako przejrzysty i oparty na wystandaryzowanych kryteriach. Zdaniem studentów jest on również przestrzegany przez kadrę dydaktyczną.

Nakład pracy i czasu niezbędnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia jest określony poprawnie. Studenci nie zgłosili żadnych zastrzeżeń w zakresie przypisania punktów ECTS do przedmiotów. Jedynym wyjątkiem jest język obcy, jednak ta kwestia dotyczy wymiaru kształcenia językowego potrzebnego do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia, a nie tylko określenia odpowiedniej dla niego ilości punktów ECTS.

7.3).

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach oferuje studentom bogatą ofertę wyjazdów na stypendia zagraniczne, głównie w ramach programu LLP Erasmus i CEEPUS, ale także umów bilateralnych. Umowy nie są podpisywane tylko dla jednego konkretnego kierunku. Z danej oferty mogą skorzystać wszyscy studenci Uczelni, jeśli następuje odpowiednia korelacja z programem studiów, która umożliwi właściwe opracowanie learning agreement. Rozwiązanie takie jest uzasadnione tym, że różnie nazwane kierunki ekonomiczne w praktyce mogą oferować podobne treści kształcenia. Bardziej efektywne jest w tym zakresie kierowanie się dyscyplinami niż kierunkami.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie mieli własnych doświadczeń związanych z wyjazdami na stypendia zagraniczne, ale przyznali, że wszyscy ich znajomi zainteresowani taką aktywnością skorzystali z oferty, w zasadzie nie napotykając na poważniejsze przeszkody organizacyjne. Zdarzały się przypadki nieuznawania na Uczelni przedmiotów zaliczonych za granicą, ale wynikały one głównie z nieporozumień na etapie ustalania learning agreement. Informację, poziom obsługi i wsparcia w zakresie korzystania z programów wymiany międzynarodowej studenci ocenili jako zadowalającą.

Program studiów ocenianego kierunku nie zawiera barier, które uniemożliwiłyby lub utrudniały wymianę zagraniczną, ale też nie przewiduje specjalnych ułatwień w tym kierunku. Mimo, iż z uwagi na swój charakter powinien być w największym możliwym stopniu otwarty na internacjonalizację. Przede wszystkim brak w programie studiów stałej oferty przedmiotów w języku obcym do wyboru. Kursy anglojęzyczne przedstawione w Raporcie Samooceny

stanowić mogą pewne uzupełnienie oferty dydaktycznej o wykłady gościnne, intensywne krótkookresowe warsztaty czy szkolenia. Studenci obu specjalności, a więc z dwóch wydziałów stwierdzili jednoznacznie, że w grupie przedmiotów do wyboru nie mają oferty przedmiotów w języku obcych, które byłyby elementem ich programu studiów. Na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* rekomenduje się umożliwienie studentom udziału w semestralnych przedmiotach prowadzonych w języku obcych, skorelowanych z programem kształcenia kierunku. Studenci negatywnie ocenili też liczbę godzin kształcenia językowego w programie studiów. Prowadzenie lektoratu języka obcego tylko na pierwszym roku studiów nie sprzyja, w opinii studentów, mobilności zagranicznej studentów.

W zakresie mobilności krajowej należy wskazać, iż Uczelnia uczestniczy w programie Transekonomik, który polega na tym, że studenci mogą realizować część studiów na innej polskiej uczelni ekonomicznej uczestniczącej w porozumieniu. Dzięki tej możliwości studenci Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, również z ocenianego kierunku, mogą spędzić semestr studiów na Uniwersytetach Ekonomicznych w Poznaniu, Krakowie, we Wrocławiu lub w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie. Program prowadzony jest we współpracy z samorządami studenckimi ww. uczelni. Z dokumentacji przedstawionej Zespołowi Oceniającemu w trakcie wizytacji wynika, że w roku akademickim 2012/2013 z oferty skorzystało czworo studentów *międzynarodowych stosunków gospodarczych* – wszyscy z Wydziału Ekonomii, w roku 2011/2012 żaden ze studentów ocenianego kierunku nie został zakwalifikowany do wymiany, a w roku 2010/2011 jedna studentka.

Możliwości wykorzystywania systemu ECTS należy ocenić pozytywnie. Regulamin studiów przewiduje system akumulacji punktów ECTS, który umożliwia zaliczanie punktów za różne dodatkowe aktywności studenta prowadzące do osiągnięcia efektów kształcenia, jak dodatkowe praktyki, staże, pozaprogramowe przedmioty w języku obcym, warsztaty itp. O zaliczeniu punktów decyduje Dziekan. Studenci mogą też zaliczać przedmioty z innych kierunków, również za zgodą Dziekana. W sytuacji przyznania punktów za wcześniej osiągnięte efekty, student może zrezygnować z części przedmiotów do wyboru w kolejnym semestrze, gdyż nadwyżka z poprzedniego jest mu automatycznie zaliczana na poczet następnego okresu rozliczeniowego. Zgodnie z § 20 ust. 2 studentów odbywających część studiów lub praktykę za granicą obowiązuje dwusemestralny okres rozliczeniowy. Jest to z pewnością ułatwienie wspierające mobilność zagraniczną studentów. Studenci mają wiedzę na temat ww. możliwości, świadomie z nim korzystają, co pozwala pozytywnie ocenić popularyzację wiedzy na temat systemu ECTS na Uczelni.

Studenci uczestniczą w programie Erasmus Intensive Programme – NetAware prowadzonym przez koło naukowe AwareNet Club. Informacje o programie podane przez organizatorów głoszą, iż jest to *największy w Polsce Erasmus Intensive Programme, którego celem jest dostarczenie praktycznej wiedzy w zakresie internetowych narzędzi promocji, tematycznie związany z trudnym zagadnieniem wykluczenia społecznego w Europie*. W czasie dwutygodniowego szkolenia uczestnicy poznają najbardziej nowoczesne techniki i środki internetowej promocji, zwłaszcza organizacji non-profit. Za ukończone szkolenie otrzymuje się certyfikat oraz 3 punkty ECTS.

7.4).

Opieka naukowa. System opieki naukowej polega głównie na opiece promotorów nad seminarzystami i dyplomantami. Na ocenianym kierunku, podobnie jak w całej Uczelni, jest on poszerzony o opiekę i nadzór nad praktykami zawodowymi. Założenia tego rozwiązania zasługują na bardzo pozytywną ocenę, gdyż stwarzają możliwości skorelowania praktyki zawodowej z przedmiotem pracy dyplomowej, co mogłoby prowadzić do

podniesienia poziomu skuteczności osiągania efektów kształcenia przewidzianych dla obu tych form kształcenia. W opinii studentów skuteczność wdrożonego systemu nie jest duża, co oznacza, że należałoby silniej powiązać opiekę promotorską z wyborem i oceną praktyk odbywanych przez studenta.

Zasady wyboru promotorów są równe dla wszystkich, gdyż decyduje kolejność zapisów. Studenci negatywnie oceniają takie rozwiązanie, zwłaszcza, że zdarza się, iż występują związane z tym problemy techniczne w Wirtualnym dziekanacie, ale nie proponowali dotychczas innego. Zasady dyplomowania uregulowane są w Regulaminie studiów. Zgodnie z § 27 ust. 3 ukończenie studiów następuje po złożeniu egzaminu dyplomowego, a warunkiem dopuszczenia do niego jest zgodnie z § 25 ust. 3 Regulaminu: pozytywna ocena pracy dyplomowej, zaliczenie wszystkich przedmiotów objętych programem studiów, uzyskanie wymaganej liczby punktów ECTS.

Do opieki naukowej należy zaliczyć również działalność opiekunów kół naukowych. Nie sposób jednak jednoznacznie jej ocenić. Jest ona zróżnicowana podobnie, jak aktywność samych kół, przy czym są to kwestie powiązane ze sobą przyczynowo. Duże koła o ugruntowanej pozycji jak AwareNet Club działają aktywnie i prężnie przy dużym wsparciu swojego opiekuna. Mniejsze, dopiero powstające lub reaktywujące swoją działalność borykają się z niekorzystnym dla nich systemem finansowania.

Opieka dydaktyczna. Formalny aspekt procesu kształcenia należy ocenić pozytywnie. Wszelkie informacje istotne dla studentów są powszechnie dostępne. Nauczyciele akademicy odbywają dyżury w ustalonych i ogłoszonych terminach. Większość z nich komunikuje się ze studentami również za pomocą wiadomości mailowych. Przewidziana w Regulaminie studiów funkcja opiekuna poszczególnych lat studiów lub grup w praktyce nie funkcjonuje, jednak studenci, w tym także członkowie samorządu studenckiego, nie zgłaszali takiej potrzeby. Administracyjna obsługa toku studiów została oceniona przez studentów pozytywnie. Na spotkaniu z Zespołem Oceniającym zgłoszono tylko jeden postulat w tym zakresie - wydłużenie godzin pracy dziekanatów, zwłaszcza w okresach rozliczania semestrów, przy czym należy zaznaczyć, że nie wszyscy obecni na nim studenci widzą taką potrzebę. W ankiecie dotyczącej działalności dziekanatu Wydziału Ekonomii na przełomie lat 2011/2012 studenci, w tym m. in. studenci *międzynarodowych stosunków gospodarczych* ogólnie pozytywnie ocenili poziom obsługi administracyjnej, jej fachowość (zarówno w zakresie regulaminu studiów, jak i pomocy materialnej) oraz szybkość. Również kultura osobista pracowników została oceniona pozytywnie. Wśród postulatów przeważał ten dotyczący otwarcia dziekanatu w niedziele zjazdowe, a nie tylko w soboty i w godzinach popołudniowych – chociaż jeden raz w tygodniu, co koreluje z faktem, iż ankieta prowadzona była wśród studentów studiów niestacjonarnych. Podobne badanie przeprowadzono na Wydziale Zarządzania na przełomie lat 2013/2014, ale studenci ocenianego kierunku nie znaleźli się w badanej próbie. Wyniki były jednak podobne, w większości pozytywne opinie oraz postulaty lepszego dostosowania godzin pracy do studentów niestacjonarnych.

Informacje zawarte w sylabusach i programie studiów są kompletne. Karty opisu przedmiotów zawierają podstawowe informacje o przedmiocie, jak nazwisko prowadzącego, wymiar godzinowy, cele kształcenia, wykaz kierunkowych efektów kształcenia (zapisanych kodami), odpowiadające im przedmiotowe efekty kształcenia (opisane słownie), metody weryfikacji poszczególnych efektów oraz zasady ustalania oceny z przedmiotu. Studenci rzadko z nich korzystają, gdyż wszelkie potrzebne informacje uzyskują od kadry naukowo-dydaktycznej na pierwszych zajęciach. Niemniej jednak, jeśli poszukują później konkretnych informacji, mogą je znaleźć na stronie internetowej Uczelni, w Systemie S4, gdzie zamieszczono programy studiów i karty opisu przedmiotów. Materiały dydaktyczne mogą być

publikowane przez prowadzących zajęcia na platformie elektronicznej Moodle. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym ocenili ten aspekt wsparcia dydaktycznego jako nie w pełni zadowalający. Ich zdaniem spora grupa prowadzących nie udostępnia żadnych materiałów – ani na ww. platformie, ani drogą mailową. Te materiały, do których mają dostęp oceniają jako przydatne w procesie uczenia się.

Mechanizmem motywującym, obok stypendium Rektora dla najlepszych studentów, jest nagroda Rektora lub Dziekana, przewidziana w § 34 Regulaminu studiów. Mogą być one przyznawane *studentom wyróżniającym się szczególnymi wynikami studiów lub wybitnymi indywidualnymi osiągnięciami w danej dyscyplinie naukowej i wypełnianiem obowiązków studenckich*. Szczegółowe zasady jej przyznawania określa odpowiednio Senat lub Rada Wydziału. Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym nie wskazali żadnych innych mechanizmów motywujących, uświadamiających im wartości wykształcenia oraz posiadania określonej wiedzy i umiejętności zapewniających konkurencyjność na rynku pracy. Na podstawie rozmowy z nimi można odnieść wrażenie, iż nie widzą bezpośredniego związku między jakością kształcenia oferowanego im przez Uczelnię oraz poziomem własnego zaangażowania i wysiłku a późniejszym powodzeniem na rynku pracy.

System opieki materialnej działa w oparciu o *Regulamin ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach*. Parlament studencki Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach zaopiniował go pozytywnie, nie zgłaszając żadnych zastrzeżeń. Świadczenia pomocy materialnej przyznawane są przez Wydziałowe Komisje Stypendialne – stypendium socjalne, stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych oraz zapomogi, a także Odwoławczą Komisję Stypendialną – stypendium Rektora dla najlepszych studentów. Ich składy zostały powołane zgodnie z art. 177 ust. 1 i 2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, odpowiednio przez Dziekanów i Rektora. Większość składów ww. komisji stanowią studenci delegowani na mocy *Uchwały nr 11/2013/2014 Zebrania Członków Parlamentu Studenckiego Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z dnia 27 września 2013 r.* Zespołowi Oceniającemu nie przedstawiono jednak wniosków właściwego organu samorządu studenckiego o przekazanie uprawnień Dziekanów i Rektora w zakresie przyznawania świadczeń pomocy materialnej komisjom stypendialnym i odwoławczej komisji stypendialnej, o których mowa w art. 175 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, które są w świetle wymienionych uregulowań niezbędne. Przewodniczący Parlamentu Studenckiego Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach uczestniczył w podziale dotacji na pomoc materialną dla studentów oraz w procesie ustalania wysokości poszczególnych świadczeń.

Mocną stroną stosowanego w jednostce systemu pomocy materialnej jest możliwość comiesięcznego wnioskowania o stypendium socjalne. Nie ustalono jednak jednej wysokości stypendium socjalnego ani dochodu netto na członka rodziny, który uprawnia do jego otrzymania. Zamiast tego przewidziano algorytm (700zł – dochód netto na członka rodziny + 60zł) uwzględniający dochód na jednego członka rodziny ustalony na zgodnie z zasadami przewidzianymi w załączniku nr 2 do Regulaminu pomocy materialnej, pozostawiając pewien margines swobody w zależności od listy rankingowej uszeregowanej wg wysokości dochodu. Takie rozwiązanie należy ocenić jako mało przejrzyste.

Decyzje w indywidualnych sprawach z zakresu pomocy materialnej spełniają wymogi formalne przewidziane w art. 107 ust. 1 Kodeksu postępowania administracyjnego. Są studentom prawidłowo doręczane, o czym świadczą przechowywane zwrotne potwierdzenia odbioru. System informacji o pomocy materialnej oraz poziom i jakość obsługi administracyjnej studenci ocenili pozytywnie.

Jednostką wspierającą rozwój zawodowy studentów ocenianego kierunku jest działające na poziomie uczelnianym Akademickie Centrum Kariery. Odpowiada ono za formalną obsługę praktyk studenckich, tj. wydaje formularze i odbiera dokumenty od studentów, prowadzi współpracę z pracodawcami i praktykodawcami, aktualizuje bazę ofert praktyk i pracy, udziela studentom potrzebnych informacji. Ponadto, jak zapewniała podczas wizytacji Dyrektor ACK, jednostka stara się nieustannie udoskonalać system odbywania i zaliczania praktyk na Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach. W związku z tym należy przypuszczać, iż podmiot ten ma wpływ na kształtowanie Regulaminu Krajowych Studenckich Praktyk, który określa ogólne zasady ich odbywania i zaliczania na Uczelni, dostosowywane do poszczególnych programów studiów przez Rady Wydziałów.

W ramach wspierania rozwoju zawodowego studentów jednostka organizuje szkolenia z tzw. umiejętności miękkich przydatnych na rynku pracy, udostępnia studentom informacje o szkoleniach prowadzonych przez inne podmioty, konsultuje dokumenty aplikacyjne oraz organizuje spotkania z pracodawcami. Informacje o działalności Centrum dostępne są na poświęconej mu podstronie w ramach strony internetowej Uczelni oraz w gablotach informacyjnych w okolicach jego siedziby na Uniwersytecie. Negatywnie należy ocenić niedostosowanie godzin przyjęć studentów w ACK do potrzeb studentów niestacjonarnych. Za dobrą praktykę uznać natomiast należy przeprowadzanie badania ankietowego wśród studentów odwiedzających Centrum na temat poziomu zadowolenia z jego pracy. Wyniki pokazują, że w zakresie oferowanych usług, z których podstawową jest formalna obsługa praktyk zawodowych, studenci wysoko oceniają działalność tej jednostki. Od jej pracowników uzyskują rzetelne informacje na temat wymaganych dokumentów i innych kwestii organizacyjnych, co znacznie usprawnia proces załatwiania formalności. Przy okazji tego badania ACK zbiera również informację zwrotną od studentów na temat samej procedury odbywania i zaliczania praktyk, z której wynika, iż wielu z nich uważa, że wymagana jest zbyt duża liczba dokumentów, a najwięcej problemów przysparza praktykantom uprzednie sporządzenie planu lub harmonogramu praktyki. Ponadto podczas spotkań indywidualnych ze studentami składającym dokumenty, Centrum uzyskuje informację na temat poziomu ich zadowolenia z merytorycznej wartości praktyki, dzięki czemu na bieżąco aktualizuje swoją bazę ofert praktyk.

Mimo, iż działalność jednostki jest aktywna i zorientowana na studentów nie zawsze do nich dociera. W związku z tym planowana jest współpraca Akademickiego Centrum Kariery i Parlamentu Studenckiego UE w Katowicach w zakresie wspierania rozwoju zawodowego studentów. Celem samorządu jest skuteczniejsze dopasowanie ofert ACK do konkretnych potrzeb studentów oraz dotarcie do nich z informacjami na temat zasad odbywania i zaliczania praktyk zawodowych. Planowane działania w tym zakresie należy ocenić bardzo pozytywnie.

Na Uczelni działa obecnie 13 organizacji studenckich oraz Zespół Pieśni i Tańca „SILESIA” i Chór Uniwersytetu Ekonomicznego. Większość z nich dysponuje siedzibą na terenie Uczelni, co należy ocenić bardzo pozytywnie, jako przejaw wspierania rozwoju społecznego studentów.

Samorząd Studencki działa na podstawie *Regulaminu Samorządu Studenckiego Uniwersytetu ekonomicznego w Katowicach*, który Uchwałą nr 91/202/2013 Senatu Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach z dnia 26 września 2013 r. został uznany za zgodny z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym. Największe znaczenie i uprawnienia mają

organy znajdujące się w strukturze centralnej, ale dla każdego Wydziału powoływany jest pełnomocnik. Przedstawiciele Samorządu powoływani są do organów kolegialnych Uczelni zgodnie z przepisami prawa, w tym do organów zajmujących się jakością kształcenia. Działalność Samorządu na rzecz studentów ocenić należy bardzo pozytywnie. W centrum zainteresowania Samorządu są prawa studenta i ich przestrzeganie na Uczelni. W związku z tym powołano Rzecznika Praw Studenta, który pełni dyżury i odpowiada na zapytania mailowe studentów. Ponadto w roku akademickim 2013/2014 po raz pierwszy uruchomiona została Poradnia sesyjna, czyli specjalne dyżury RPS o wzmożonej częstotliwości w trakcie sesji egzaminacyjnej, tj. wtedy, gdy studenci mają najwięcej pytań i problemów. Innym ciekawym projektem są Mosty Ekonomiczne, czyli czterodniowe wymiany studentów partnerskich uczelni ekonomicznych Polski w celu poznania innej uczelni, integracji środowiska studentów uczelni ekonomicznych. Samorząd organizuje również wydarzenia kulturalne i rozrywkowe oraz podejmuje działalność mającą na celu rozwój zawodowy studentów. Planowany jest cykl szkoleń z umiejętności miękkich i współpraca z Akademickim Centrum Kariery przy upowszechnianiu informacji o praktykach zawodowych. Dla rozwoju organizacji i w celu kierowania pomocy studentom, będąc jak najbliżej ich codziennych spraw, Parlament Studencki organizuje szkolenia dla starostów grup. Przedstawiciele Parlamentu Studenckiego obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym zdecydowanie pozytywnie ocenili współpracę z Władzami Uczelni i Wydziałów prowadzących oceniany kierunek, także w zakresie finansowania działalności studenckiej.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym jako słabą stroną procesu dydaktycznego wskazali kształcenie językowe, a dokładniej jego wymiar czasowy. Uważają, że na takim kierunku jak *międzynarodowe stosunki gospodarcze* powinni uczyć się języka obcego dłużej, tak by stałe mieć z nim kontakt i ciągle go rozwijać, również w zakresie specjalistycznego słownictwa ekonomicznego. Negatywnie ocenili również powtarzanie niektórych treści kształcenia na różnych przedmiotach, zwłaszcza na studiach II stopnia, na których część przedmiotów stanowiących kontynuację zagadnień ze studiów licencjackich, jest w zasadzie ich powtórzeniem z niewielkim rozwinięciem i pogłębieniem. Taka sytuacja, zdaniem studentów, zachodzi w przypadku zagadnień takich, jak: negocjacje, różnice międzykulturowe, komunikacja międzykulturowa, transakcje i rozliczenia. Pozytywnie ocenili natomiast oszacowanie nakładu pracy i przypisanie liczby punktów ECTS do poszczególnych przedmiotów, co jest istotne, gdyż oznacza, iż równomiernie rozłożono ich wysiłek w toku studiów. Mocną stroną kształcenia jest ich zdaniem infrastruktura, zarówno jeśli chodzi o bazę lokalową, jak i dostęp do nowoczesnego sprzętu informatycznego i oprogramowania. Poziom zadowolenia studentów z opieki dydaktycznej i materialnej jest zasadniczo wysoki.

Studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym pozytywnie ocenili sposób rozstrzygania skarg i rozpatrywania wniosków. Sprawy załatwiane są na dyżurach Władz Wydziałów, czyli w terminie maksymalnie ok. tygodnia od złożenia podania/skargi/wniosku. Decyzje wydawane przez Władze Wydziałów w indywidualnych sprawach studentów zawierają pouczenie o możliwości wniesienia odwołania. Ponadto studenci przyznali, że Władze Wydziału i pracownicy administracyjni wykazują co do zasady nastawienie korzystne dla studentów w rozstrzyganiu ich indywidualnych spraw oraz w rozwiązywaniu kwestii zbiorowych. Podsumowując należy stwierdzić, iż studenci są zadowoleni z poziomu opieki dydaktycznej, a w przypadku opieki naukowej poziom zadowolenia jest zróżnicowany, gdyż w tym zakresie wiele zależy od postawy konkretnych pracowników Uczelni – promotorów prac dyplomowych oraz opiekunów kół naukowych, a ich działalność stoi na zróżnicowanym

poziomie. Należy jednak nadmienić, że wszyscy studenci obecni na spotkaniu z Zespołem Oceniającym działają w kołach naukowych lub samorządzie studenckim.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

7.1) Zasady rekrutacji na studia I stopnia są przejrzyste i zapewniające równe szanse kandydatów. Natomiast w przypadku studiów II stopnia grupą uprzywilejowaną są absolwenci Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach oraz uczelni partnerskich, z którymi ma on podpisane umowy. Od roku 2014/2015 korzystniejsze kryteria rekrutacji będą mieć już tylko absolwenci UE w Katowicach. Takie rozwiązanie jest próbą kompromisu między wyborem najlepszych kandydatów a otwieraniem się na kandydatów różnych środowisk akademickich. Wielkość limitów przyjęć jest dostosowana do możliwości organizacyjnych

7.2) System oceny osiągnięć jest przejrzysty, oparty na wystandaryzowanych kryteriach i zapewnia obiektywizm formułowanych ocen. Jego walorem motywacyjnym jest posługiwanie się średnią ważoną ocen.

7.3) Uczelnia zapewnia bogatą ofertę stypendiów i programów wymian krajowych oraz zagranicznych. Program studiów nie stanowi wsparcia mobilności studenckiej, z uwagi na zbyt mały nacisk na kształcenie językowe, ale też nie utrudnia studentom korzystania z ofert stypendialnych.

Przedsięwzięcia w ramach współpracy międzynarodowej Uczelni, a w szczególności Wydziału Ekonomii i Wydziału Zarządzania, których pracownicy prowadzą zajęcia na ocenianym kierunku przyczyniają się do internacjonalizacji kształcenia i zwiększają atrakcyjność oferty dydaktycznej. Studenci jednak w niewielkim stopniu bezpośrednio uczestniczą w badaniach realizowanych przez jednostkę w ramach współpracy międzynarodowej.

7.4) System opieki dydaktycznej i materialnej studenci oceniają pozytywnie. Są zadowoleni z poziomu wsparcia, jakie otrzymują od uczelni w zakresie swojego rozwoju, nie tylko intelektualnego, ale i społecznego, zawodowego, kulturalnego. Mają dostęp do pełnej informacji o procesie kształcenia co jest dobrą praktyką. Poziomu opieki naukowej nie sposób jednoznacznie ocenić, gdyż jest zróżnicowany w zależności od zaangażowania poszczególnych pracowników. W tym zakresie studenci zgłaszają jednak pewne zastrzeżenia.

Kryterium 8. Stosowanie na ocenianym kierunku studiów wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia zorientowanego na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia

8.1)

Podstawą do opracowania w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia była Uchwała Senatu nr 33/2006/2007 z dnia 12 kwietnia 2007 r. w sprawie przyjęcia Polityki Dydaktycznej Uczelni. Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia został ustalony i zatwierdzony Zarządzeniem Rektora nr 43/09 z dnia 31 lipca 2009 r., znowelizowany Zarządzeniem

Rektora nr 4/13 z dnia 3 stycznia 2013 r. Zarządzanie to określa cele i zakres działania oraz jego organizację, który ma za zadanie stworzenie mechanizmów stałego zarządzania, monitorowania i doskonalenia systemu. Zarządzanie to przewiduje powołanie Senackiej Komisji Programów Nauczania i Dydaktyki, Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia oraz Uczelnianej i Wydziałowych Komisji ds. Jakości Kształcenia. Za administracyjną obsługę systemu akredytacji kierunków studiów prowadzonych w Uczelni odpowiedzialny jest Zespół ds. Jakości Kształcenia działający w strukturze Biura Dydaktyki Uczelni.

Zadaniem Komisji ma być analiza i ocena funkcjonowania systemu zapewnienia jakości kształcenia na Wydziale, przygotowywanie sprawozdań dotyczących jakości kształcenia dla każdego kierunku i form studiów, a także opracowanie własnych procedur podnoszenia jakości kształcenia na Wydziale ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki prowadzonych kierunków i form studiów.

Zarządzeniem Nr 69/12 Rektor w dniu 1 października powołał Pełnomocnika Rektora ds. Jakości Kształcenia, zaś Zarządzeniem nr 5/13 z dnia 3 stycznia 2013 r. Uczelnianą Komisję ds. Jakości Kształcenia w skład której weszli przedstawiciele wszystkich wydziałów oraz studenci i doktoranci a także przedstawiciel praktyki gospodarczej.

Rada Wydziału Ekonomicznego Uchwałą nr 86/2012/2013 zatwierdziła Wydziałowy System Zapewnienia Jakości Kształcenia, w którym określono cele i zadania funkcjonowania systemu oraz określono wszystkie procedury związane z jego prawidłowym wdrożeniem i właściwym funkcjonowaniem, natomiast na Wydziale Zarządzania System Zapewnienia Jakości Kształcenia dla kierunków prowadzonych na tym wydziale zatwierdzono na posiedzeniu Rady Wydziału w dniu 26 września 2013 r. Zgodne z postanowieniami przyjętymi przez Rady Wydziałów - System Jakości Kształcenia dla kierunków realizowanych na tych wydziałach *pozwoli na stworzenie odpowiedniej kultury jakości rozumianej jako zbiorowa odpowiedzialność za kształcenie, wzorce zachowań i działań związanych z dbałością o jakość w obszarze dydaktyki.*

Obecnie na Wydziale Ekonomii - zgodnie z postanowieniami zawartymi w wymienionych wyżej dokumentach dotyczących wydziałowych systemów jakości kształcenia – Rada Wydziału Ekonomii powołała w dniu 24 października 2013 r. - 18 osobową Wydziałową Komisję ds. Jakości Kształcenia, zaś na Wydziale Zarządzania – Rada Wydziału Zarządzania powołała 19 osobową Wydziałową Komisję ds. Dydaktyki i Jakości Kształcenia, –. Powołane Komisje są organami opiniodawczymi i doradczymi Dziekana i Rady Wydziału monitorującymi jakość kształcenia na wydziale. Do zadań tych komisji należy m. in. opiniowanie: projektów tworzenia nowych kierunków, efektów kształcenia dla kierunków, projektów powoływania specjalności, zmian w programach kształcenia oraz ocena przebiegu procesu dydaktycznego, w tym realizacji efektów kształcenia.

Podstawowe procedury i dokumenty systemu zarządzania jakością kształcenia zawierają uchwały Senatu UE oraz zarządzenia Rektora UE.

Na Wydziałach jest dokumentacja potwierdzająca funkcjonowanie tych organów (protokoły z posiedzeń tych organów).

Początki wdrożenia Wewnętrznego Systemu Zapewnienia Jakości Kształcenia w Uniwersytecie Ekonomicznym w Katowicach datują się od roku 2007 w którym to Senat Uczelni przyjął Uchwałą nr 33/2006/2007 z dnia 12 kwietnia 2007 r. w sprawie Polityki Dydaktycznej Uczelni. Wewnętrzny System Zapewnienia Jakości Kształcenia został ustalony i zatwierdzony Zarządzeniem Rektora nr 43/09 z dnia 31 lipca 2009 r., a następnie uaktualniony Zarządzeniem Rektora nr 4/13 z dnia 3 stycznia 2013 r. Zarządzanie to określa cele i zakres systemu oraz jego organizację. **Celem systemu jest systematyczne podnoszenie jakości oferowanych przez Uniwersytet usług edukacyjnych Zakłada się ze system**

poddawany jest systematycznej ewaluacji i doskonaleniu. System uwzględnia współpracę z interesariuszami zewnętrznymi i wewnętrznymi. Struktura instytucjonalna systemu to: Senacka Komisja Programów Nauczania i Dydaktyki, Uczelniana i Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia, Pełnomocnik Rektora ds. Jakości Kształcenia, Akademickie Warsztaty Pedagogiczne, oraz Zespół ds. Jakości Kształcenia. System określa kompetencje gremiów realizujących założenia systemu a także procedury wspomagające jego funkcjonowanie. **System zawiera procedury obejmujące: rekrutację kandydatów na studia, przygotowanie procesu dydaktycznego, badania opinii studentów, hospitację zajęć, okresową ocenę pracowników, tworzenie oferty programowej, standaryzację opisów programów nauczania, metody dydaktyczne i metody egzaminowania, procedurę oceniania samodzielności przygotowania prac dyplomowych, wymianę informacji o procesie dydaktycznym, badania satysfakcji absolwentów oraz ich pracodawców.** System, zgodnie ze strukturą organizacyjną Uczelni ma dwa szczeble: uczelniany i wydziałowy. Na obu Wydziałach Uniwersytetu realizujących kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* zostały wdrożone odpowiednimi Uchwałami Rad Wydziału wewnętrzne systemy zapewnienia jakości kształcenia. Oba dokumenty stanowią uszczegółowienie Systemu funkcjonującego na poziomie Uczelni. Za cele przyjętych rozwiązań uznano stałe monitorowanie i podnoszenie jakości kształcenia poprzez określenie jednoznacznych, przejrzystych i klarownych zasad odnoszących się do: tworzenia, monitoringu oraz weryfikacji programów kształcenia na studiach I i II stopnia, oceny realizacji efektów kształcenia, organizacji i prowadzenia zajęć dydaktycznych, doboru kadry akademickiej oraz oceny jej dokonań dydaktycznych.

Na poziomie wydziałów zadania określone w Wewnętrznym Systemem Jakości Kształcenia realizują: Dziekani, Rady Wydziałów Ekonomii i Zarządzania, Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia (WKJK), Kuratorzy Kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* (MSG), Rada Programowa Kierunku MSG.

Rady Wydziałów, zgodnie ze swoimi kompetencjami realizują takie zadania jak: opiniowanie efektów kształcenia na poziomie kierunku, zatwierdzanie programów kształcenia dla kierunku, uruchamianie specjalności, określenie zasad monitorowania i oceny procesu dydaktycznego na wydziale i nadzór na tym procesem.

Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia (WKJK) są organami opiniodawczymi i doradczymi Dziekanów i Rad Wydziałów Ekonomii i Zarządzania, monitorującymi jakość kształcenia na poszczególnych wydziałach. Zespół oceniający otrzymał informacje dotyczące składu osobowego Komisji Wydziałowych. Do zadań WKJK należy w szczególności: opiniowanie projektów tworzenia nowych kierunków, opiniowanie efektów kształcenia dla kierunków, opiniowanie projektów powołania specjalności, opiniowanie zmian w programach kształcenia, ocena przebiegu procesu dydaktycznego, w tym realizacji efektów kształcenia. Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia uczestniczą w procesie okresowej ewaluacji kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Do zadań Kuratorów kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* powołanych przez dziekanów należy: ocena procesu dydaktycznego, zapewnienie dokumentacji związanej z programem kształcenia, proponowanie działań doskonalących program kształcenia. Na spotkaniu z zespołem oceniającym Kuratorzy Kierunku MSG obu wydziałów potwierdzili wzajemną komunikację w zakresie prowadzonych działań. Do zadań Dziekanów WE i WZ w ramach systemu zarządzania jakością kształcenia należy dokonywanie oceny realizacji efektów kształcenia. Ocena ta stanowi podstawę doskonalenia programu kształcenia. Dziekani podejmują również działania doskonalące w przypadku zidentyfikowania nieprawidłowości w funkcjonowaniu Systemu jakości kształcenia.

Przeprowadzona wizytacja pozwala uznać iż Wewnętrzny system zapewnienia jakości na poziomie Wydziału, zgodnie ze swoimi celami uwzględnia:

a) Ocenę realizacji efektów kształcenia

Propozycję aktualnie obowiązujących efektów kształcenia wypracował zespół powołany (do realizacji tego zadania) w czerwcu 2011 roku. Zespół przedstawił swoje propozycje w grudniu 2011 roku. W procedurze opiniowania i przyjmowania efektów uczestniczyły: Katedra Międzynarodowych Stosunków Ekonomicznych, Katedra Zarządzania Międzynarodowego, władze Dziekańskie obydwu wydziałów, Wydziałowe Komisje Jakości Kształcenia, Rada Wydziału Ekonomii i Rada Wydziału Zarządzania, Senacka Komisja ds. Programów Nauczania i Dydaktyki oraz Senat Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Dokonano analizy zgodności efektów kształcenia z zasadami KRK. Zasady tej weryfikacji przewidują, iż w przypadku konieczności dokonania zmian efektów kształcenia, po ich zaopiniowaniu przez WKJK oraz Rady Wydziału decyzję podejmuje Senat Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach. Dziekani WE i WZ, po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego kierunku studiów, przedkładają na koniec roku akademickiego pod obrady Rad Wydziałów ocenę efektów kształcenia, która stanowi podstawę doskonalenia programu kształcenia. Zespół oceniający zapoznał się z przygotowaną przez oba wydziały dokumentacją w tym zakresie. (Wzory formularzy oceny efektów kształcenia stanowią załącznik do wydziałowych systemów jakości kształcenia). Na kierunku MSG stosuje się wielostopniowy system potwierdzania efektów kształcenia na każdym etapie procesu kształcenia. Efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji uzyskiwane w trakcie realizacji zajęć dydaktycznych weryfikowane są zgodnie z przyjętymi zasadami Polityki Dydaktycznej Uczelni. Stosuje się zróżnicowane metody weryfikacji efektów kształcenia, dostosowane do profilu absolwenta kierunku i specjalności oraz przyjętych celów dydaktycznych i efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji dla poszczególnych przedmiotów.

Stosowane metody weryfikacji efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji dla przedmiotu oraz dokumentacja potwierdzająca weryfikację określone są w Karcie opisu przedmiotu. Dopuszcza się weryfikację zakładanych efektów kształcenia w formie egzaminu ustnego na podstawie przygotowanego zestawu pytań egzaminacyjnych. Egzamin ustny wymaga przygotowania syntetycznego protokołu dokumentującego potwierdzenie weryfikacji efektów kształcenia.

Student może zapoznać się z programem przedmiotu/modułu, efektami kształcenia oraz sposobem ich weryfikowania na stronach internetowych Uczelni.

Bieżący nadzór nad weryfikacją efektów kształcenia sprawują Kuratorzy Kierunku MSG. Egzaminator zobowiązany jest do przechowywania pełnej dokumentacji związanej z potwierdzeniem efektów kształcenia przez minimum 1 rok oraz przechowywanie częściowej dokumentacji obejmującej treść pytań/zadań oraz przykładowe odpowiedzi/prace studentów przez minimum 3 lata. Egzaminator zobowiązany jest do udostępniania dokumentacji związanej z potwierdzeniem efektów kształcenia zainteresowanemu studentowi na zasadach określonych Regulaminem Studiów.

W ramach weryfikacji efektów kształcenia ocenie podlegają efekty uzyskiwane na praktykach zawodowych. Program studiów I stopnia przewiduje obowiązkową praktykę w wymiarze przynajmniej 120 godzin.. W Planie Praktyki określone są zadania które mają być realizowane przez praktykanta lub stażystę, a także zakładane efekty kształcenia. Efekty kształcenia uzyskane w wyniku praktyki lub stażu weryfikowane są na podstawie sprawozdania z ich realizacji. W sprawozdaniu student zobowiązany jest do określenia faktycznie zrealizowanych zadań oraz osiągniętych efektów kształcenia. Weryfikacja efektów uzyskanych w wyniku odbycia praktyk odbywa się przy współudziale pracodawców, którzy potwierdzają zrealizowanie planu praktyki, w tym efektów kształcenia oraz przez promotorów pracy dyplomowej. Studenci na spotkaniu z zespołem oceniającym bardzo wysoko ocenili

zasady potwierdzania uzyskanych efektów kształcenia przez promotorów zaznaczając jednocześnie, że nie zawsze promotorzy z jednakową uwagą realizują te zadania.

Dziekani, na wniosek studenta poparty przez promotora pracy dyplomowej, może uznać za zrealizowanie praktyki (osiągnięcie przewidzianych dla praktyki efektów kształcenia) następujące przypadki: odbycie praktyki zagranicznej organizowanej przez Uczelnię, zatrudnienie na podstawie umowy, prowadzenie działalności gospodarczej. Zasady te określają odpowiednie uchwały Rad Wydziałów WE i WZ.

Weryfikacja końcowych efektów kształcenia odbywa się w procesie dyplomowania obejmującego między innymi ocenę pracy dyplomowej oraz egzamin dyplomowy. Procedury związane z koniecznością zapewnienia odpowiedniej weryfikacji efektów kształcenia obejmują dobór promotorów, określenie minimalnych wymagań stawianych pracom dyplomowym, ocenę samodzielności prac dyplomowych oraz właściwą organizację egzaminu dyplomowego.

Zakłada się, że egzamin dyplomowy powinien wykazać, że student osiągnął zakładane efekty kształcenia jak np.: samodzielnie identyfikuje problemy postawione w zadanych pytaniach, potrafi wyczerpująco i przekonująco przedstawić odpowiedzi na pytania z zakresu objętego programem przedmiotów kierunkowych i specjalizacyjnych w ramach studiowanej specjalności, a także z obszaru tematycznego pracy dyplomowej, posługując się przy tym wiadomościami z literatury, jak i sądami własnymi, prowadzi wywód logicznie, posługuje się jasnym i precyzyjnym językiem. W trakcie egzaminu dyplomowego (ustnego) zadawane są co najmniej 3 pytania, z czego co najmniej dwa pytania dotyczą zagadnień z zakresu problematyki danego kierunku i specjalności studiów, pozostałe odnoszą się do zagadnień rozpatrywanych w pracy. Uczelnia od kilku lat korzysta z systemu sprawdzania samodzielności przygotowania prac dyplomowych PLAGIAT. Szczegółowy opis procedury oceny samodzielności przygotowania prac jest zawarty w Zarządzeniu Rektora nr 1/2009 z 16 stycznia 2009 w sprawie procedury oceny samodzielności przygotowania prac dyplomowych przez studentów oraz odpowiednich regulacji wydziałowych

Jednym ze sposobów weryfikacji efektów kształcenia jest pozyskiwanie opinii absolwentów. Monitorowanie karier absolwentów należy do zadań Akademickiego Centrum Kariery. W roku 2012 przeprowadziło ono pilotażowe badania dotyczące losów zawodowych absolwentów, w tym absolwentów wizytowanego kierunku. Jak przedstawiono w Raporcie Samooceny według badań, 81,25% absolwentów kierunku *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* wyraziło zadowolenie z dokonanego wyboru kierunku studiów. Jest to odsetek wyższy od średniej Uczelni, który wyniósł 78,77%. 81,25% badanych nie napotkało problemów w poszukiwaniu zatrudnienia po ukończeniu studiów. Jest to wynik lepszy od średniego wyniku dla Uczelni (56,84%). Wśród absolwentów kierunku MSG 44% pierwsze zatrudnienie podjęło już w trakcie trwania studiów, a tylko jedna z badanych osób poszukiwała pierwszej pracy dłużej niż rok. Wyniki tych badań pozwalają przypuszczać, że zakładane cele kształcenia są realizowane. Oczywiście dopiero cykliczne badania pozwolą na pełne wnioskowanie.

Poddano ponadto analizie wyniki egzaminu wstępnego na studia II stopni z ostatnich pięciu lat. Analiza ta pozwoliła na konstruktywne wskazania dotyczące warunków przyjęć na studia II stopnia.

Zgodnie z regulacjami prawnymi Dziekani, po zasięgnięciu opinii zespołu nauczycieli akademickich zaliczanych do minimum kadrowego wizytowanego kierunku studiów, przedkładają Radom Wydziałów WE i WZ na koniec roku akademickiego informacje o weryfikacji efektów kształcenia. Zespół oceniający zapoznał się ze sprawozdaniami dziekanów obu wydziałów dotyczących oceny jakości kształcenia, w których było odniesienie do realizacji efektów kształcenia przedstawionych przez minimum kadrowe.

b) Przeglądy programowe

Wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia szczegółowo określa zasady wprowadzenia zmian programowych dla kierunku, specjalności lub treści kształcenia dla przedmiotu a także wprowadzenia nowego modułu lub przedmiotu do planu studiów. Propozycję zmian programu studiów przedstawia się w formie wniosku kierowanego na ręce właściwego Dziekana. Po przeprowadzeniu wstępnej analizy i konsultacji międzywydziałowych Dziekan przekazuje propozycję Wydziałowym Komisjom ds. Jakości Kształcenia. Na podstawie ich opinii Rady Wydziału podejmują decyzję o przyjęciu zmian programu studiów. Dokonany przegląd programowy pozwolił na rozszerzenie treści kształcenia o problematykę prognozowania i modelowania procesów ekonomicznych.

c) Oceny jakości kadry akademickiej

Wydziały Ekonomii i Zarządzania systematycznie monitorują jakość procesu dydaktycznego poprzez hospitacje oraz badania opinii studentów w zakresie zajęć dydaktycznych (Studencka Ocena Przedmiotu). Zespół oceniający podczas wizytacji otrzymał bardzo wyczerpujące informacje dotyczące monitorowania jakości procesu dydaktycznego w tym kadry akademickiej oraz pełną dokumentację w tym zakresie. Badania opinii studentów mają charakter ankietowy. Celem ankiety jest ocena sposobu prowadzenia zajęć dydaktycznych, a także zebranie propozycji i wniosków studentów pod kątem doskonalenia przebiegu zajęć i przekazywanych treści kształcenia. Oceny wyników badań ankietowych dokonuje Zespół ds. Jakości Kształcenia. Wyniki badań są przekazywane kierownikowi katedry oraz pracownikowi, którego dotyczyło badanie. Przynajmniej raz na trzy lata sporządzane jest zestawienie wyników badań obejmujące w szczególności: ocenę realizowanych zajęć oraz rekomendacje dotyczące doskonalenia procesu dydaktycznego. Szczególnie interesujące są odpowiedzi studentów na pytania otwarte ujęte w ankietach. Wydziały prowadzące kierunek *międzynarodowe stosunki gospodarcze* przedstawiły zestaw odpowiedzi studentów na pytania otwarte zamieszczone w ankietach, niektóre z nich posłużyły do doskonalenia jakości kształcenia.

Na podstawie wyników badań ankietowych sporządzana jest rokrocznie lista 10 najlepiej ocenianych nauczycieli akademickich. Opracowano **wyniki ewaluacji kadry akademickiej od roku 2003 do roku 2013 według pracowników oraz według katedr. Wyniki te są bardzo interesujące a perspektywa wieloletnia ma dużą moc diagnostyczną. Dokonano oceny badań ankietowych w wielu przekrojach w tym np. według wykładów swobodnego oraz ograniczonego wyboru co wspomaga ocenę trafności, z uwagi na oczekiwania studentów jak i rynku pracy, oferty zajęć fakultatywnych. Przeprowadzono również badania ankietowe oceniające pracę dziekanatów obu wydziałów.**

Ważnym instrumentem oceny kadry są hospitacje. Zajęcia dydaktyczne prowadzone przez wykładowców są hospitowane przez kierownika jednostki organizacyjnej bądź przez upoważnionych przez niego pracowników. Celem hospitacji jest ocena zajęć pod względem merytorycznym oraz wykorzystania materiałów i środków dydaktycznych. Dokumentację hospitacji przechowują Katedry. Szczegółowe zasady badania opinii studentów oraz przeprowadzania hospitacji definiują odpowiednie procedury WSJK. Wnioski z badań ankietowych i hospitacji przekazywane są m.in. ocenianej osobie oraz władzom dziekańskim i kierownikom katedr. Wnioski uwzględniane są m. in. w trakcie okresowej oceny pracowniczej. Tryb i szczegółowe zasady systemu oceniania określa regulamin okresowej oceny pracowników, zatwierdzany przez Rektora.

Podczas wizytacji **przedstawiono sprawozdania Katedr z hospitacji zajęć dydaktycznych za rok akademicki 2013/2014 oraz arkusze hospitacyjne.** Zespół oceniający zapoznał się z arkuszami hospitacyjnymi. Zawarte w nich są konstruktywne wnioski w celu doskonalenia formy i treści oraz metod prowadzonych zajęć..

Na Wydziale Ekonomii i Wydziale Zarządzania prowadzona jest okresowa ocena kadry akademickiej. Zasady tej oceny określa **Regulamin Okresowej Oceny Pracowników Uniwersytetu (zarządzenie Rektora z grudnia 2012 nr 95/2012)**

W ocenie tej uwzględnia się działalność dydaktyczną, naukową i organizacyjną, wyniki ankiet studentów oraz wyniki hospitacji.

W procesie zarządzania jakością na kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* prowadzone są działania doskonalące. Wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia przewiduje, że przegląd kierunku dokonywany jest nie rzadziej niż raz na pięć lat. Termin przeglądu ustala Dziekan. Przeglądu dokonuje Wydziałowa Komisja ds. Jakości Kształcenia. Za przygotowanie i realizację ewaluacji procesu kształcenia jest odpowiedzialna Wydziałowa Komisja Jakości Kształcenia. Pracownicy wydziału mogą zgłaszać inicjatywy w zakresie doskonalenia jakości kształcenia. Działania doskonalące podejmowane są w przypadku zidentyfikowania niezgodności w funkcjonowaniu i dokumentach Systemu. W szczególności mogą one być rezultatem informacji uzyskanych w wyniku: przeprowadzonych ocen efektów kształcenia lub przeglądów kierunku, monitorowania procesów, zgłoszenia dokonanego przez pracownika, studenta lub uczestnika studiów podyplomowych, badania satysfakcji i losów absolwentów.

Przeprowadzone podczas wizytacji rozmowy z kadrą akademicką, wydziałowym zespołem ds. jakości kształcenia, władzami dziekańskimi obu Wydziałów pozwalają stwierdzić, iż wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia pozwolił na weryfikację jakości kształcenia i wprowadzenie działań doskonalących. I tak np. zmodyfikowano system ECTS uwzględniając wyniki analiz dotyczące nakładu pracy studenta, rozszerzono program kształcenia z uwagi na zakładane efekty o przedmioty umożliwiające nabycie umiejętności prognozowania i modelowania, na podstawie wyników badań ankietowych dokonano stosownych zmian w obsadzie zajęć, rozszerzono skład Rady Programowej o przedstawicieli praktyki gospodarczej.

Bardzo cenną inicjatywą realizowaną na obu wydziałach w ramach działań doskonalących jest podjęcie wśród studentów wstępnych badań ankietowych dotyczących oceny osiągniętych efektów przedmiotowych a także efektów kierunkowych. Zespół oceniający zapoznał się z ankietą oraz wynikami badań ankietowych. Są tam bardzo cenne informacje. Zespół oceniający proponuje rozważyć modyfikację ankiety poprzez wprowadzenie np. wskazania efektów, których student nie osiągnął i dlaczego (z podaniem wariantów przyczyn).Należy również wzmocnić mechanizmy wspomagające weryfikację tematów prac dyplomowych by zachować pełniejszą zgodność z zakładanymi efektami kształcenia.

Wewnętrzny system zawiera procedury zapewniające publiczną dostępność opisu efektów kształcenia. Efekty kształcenia przyjęte przez Senat są dostępne poprzez Biuletyn Informacji Publicznej Uczelni. Kandydaci na studia mają możliwość zapoznania się ze szczegółową informacją na temat aktualnych programów studiów na stronie internetowej uczelni.

Uczelnia zapewnia studentom dostęp przez Internet do informacji dotyczącej harmonogramu roku akademickiego, planów zajęć, informacji dotyczących zmian w organizacji zajęć dydaktycznych, a także harmonogramu sesji egzaminacyjnej, terminów konsultacji poszczególnych pracowników. Wyniki zaliczeń i egzaminów zamieszczane są w systemie „Wirtualny Dziekanat”. Za jego pomocą studenci uzyskują również dostęp do kart opisu przedmiotów, w których zawarte są informacje na temat celów przedmiotu, zakładanych efektów kształcenia oraz wymagań egzaminacyjnych

Jako ważną inicjatywę Uczelni należy ocenić opracowanie i przyjęcie Kodeksu Etyki. Definiuje on konstytutywne wartości społeczności Uczelni oraz określa zasady etycznego postępowania władz uczelni, pracowników naukowo-dydaktycznych, pracowników administracyjnych, studentów i doktorantów. Kodeks określa również zasady budowania relacji z interesariuszami zewnętrznymi.

Uczelnia publikuje również opracowania dotyczące jakości kształcenia. Można tu np. wymienić wydanie w roku 2011 pracy pt. „Kompetencje absolwentów studiów ekonomicznych Perspektywa nauki i biznesu”

Wyniki *Ankiety ewaluacyjnej zajęć dydaktycznych* udostępniane są do wglądu uprawnionym członkom Parlamentu Studenckiego w Zespole ds. Jakości Kształcenia. Studenci nie otrzymują natomiast informacji o tym, jak i czy w ogóle wykorzystywane są wypełniane przez nich ankiety.

8.2).

W procesie budowy kultury jakości kształcenia biorą udział zarówno interesariusze wewnętrzni, jak i zewnętrzni. Ważnym gremium jest Rada Programowa kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. W skład Rady Programowej kierunku wchodzi interesariusze wewnętrzni i zewnętrzni, w tym – pracownicy naukowcy, przedstawiciele biznesu, administracji oraz innych instytucji wskazani przez Rady Wydziału Ekonomii i Zarządzania. Rada Programowa pełni rolę organu doradczego i opiniotwórczego, uczestnicząc w określaniu i monitorowaniu realizacji efektów kształcenia dla kierunku MSG.

Zgodnie z zapisami WSJK na zakończenie każdego roku akademickiego w każdej jednostce organizacyjnej odbywają się zebrania nauczycieli akademickich poświęcone analizie i weryfikacji efektów kształcenia uzyskiwanych na zajęciach dydaktycznych realizowanych przez pracowników jednostki. Wnioski z dyskusji, w postaci protokołu z zebrania, kierownik jednostki składa na ręce właściwego Dziekana. Tematyce tej poświęcane jest również specjalne posiedzenia Wydziałowych Komisji ds. Jakości Kształcenia, w których uczestniczą przedstawiciele studentów. Przedstawiona została w tym zakresie stosowna dokumentacja. Studenci biorą udział w budowaniu kultury jakości kształcenia poprzez uczestnictwo w pracach Wydziałowych Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz pracach Rady Wydziału i Senatu. Analiza protokołów posiedzeń wskazuje na ich aktywny choć umiarkowany udział. Spotkanie z kadrą akademicką jak i studentami potwierdza zaangażowanie środowiska obu wydziałów w rozwój kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze*. Zespół oceniający dostrzega konieczność rozwinięcia współpracy z przedstawicielami rynku pracy w celu doskonalenia realizacji efektów kształcenia.

Działania zmierzające do zapewnienia jakości kształcenia na wizytowanym kierunku studiów, skupione są również na badaniu potrzeb (choć częściowo) i opinii studentów. W tym zakresie przejawiają się one w przeprowadzaniu ankiety ewaluacji zajęć dydaktycznych oraz ankiety oceny pracy dziekanatów a także ankiety dotyczącej realizacji zakładanych efektów kształcenia - co należy uznać za bardzo cenną inicjatywę .

Przedstawiciele Samorządu Studenckiego są powoływani do składów organów kolegialnych zajmujących się jakością kształcenia, ale w opinii pracowników zasiadających w tych gremiach nie jest to udział aktywny. Przedstawiciele Parlamentu Studenckiego podczas spotkania z Zespołem Oceniającym przedstawili swoją opinię o *Ankiecie ewaluacyjnej zajęć dydaktycznych* i o planowanych działaniach zmierzających do zmiany jej formy, z związku z powyższym wspomniany wyżej brak wzmożonej aktywności można tłumaczyć jako rozeznanie i przygotowywanie się do konkretnych działań.

Stopień zainteresowania studentów jakością kształcenia i ich wpływem na jej podnoszenie ocenić można jako przeciętny. Studenci wypełniają *Ankieta ewaluacyjną zajęć dydaktycznych*, która przeprowadzana jest w każdym semestrze. Podlegają jej pracownicy wytypowani przez Dziekana Wydziału, przy czym każdy pracownik musi być oceniany nie rzadziej niż raz na dwa lata, a w przypadku słabych wyników ocena powtarzana jest po roku. Ankieta ma formę papierowego kwestionariusza zawierającego szesnaście twierdzeń na temat zajęć, do których student może przypisać ocenę od 1 do 5 oraz z trzech pytań otwartych, w których jest miejsce na wypisanie mocnych i słabych stron zajęć oraz sugestii i dodatkowych uwag. Owe twierdzenia odnoszą się zarówno do wartości merytorycznej zajęć, ich odniesienia do praktyki gospodarczej, postawy prowadzącego względem studentów (czy był życzliwy, taktowny, czy motywował i zachęcał do dyskusji) oraz formalnych aspektów organizacji kształcenia (przestrzegania zasad z sylabusów, punktualność).

Parlament Studencki ocenia to badanie jako nie do końca efektywne i stoi na stanowisku, że ankieta elektroniczna byłaby bardziej obiektywna i rzetelniej uzupełniania – bez pośpiechu i wpływu siedzących obok kolegów i koleżanek, jak ma to miejsce w przypadku stosowanej wersji papierowej. Studenci nie otrzymują informacji o wynikach ankiety oraz o sposobach jej wykorzystania i nie przywiązują do nich specjalnej wagi. Na Wydziałach prowadzących oceniany kierunek nie zostały opracowane zasady wykorzystania wyników ankiety do poprawy jakości kształcenia. Studenci mają zapewniony formalny udział w pracach organów kolegialnych Uczelni i obu Wydziałów prowadzących oceniany kierunek. Ich przedstawiciele powołani przez Parlament Studencki zasiadają w Radzie Wydziału Ekonomii oraz w Radzie Wydziału Zarządzania, a ich liczba spełnia wymóg z art. 67 ust. 4 Ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Protokoły z posiedzeń ww. organów wskazują, iż frekwencja studentów nie jest zbyt wysoka, obecnych jest zaledwie kilku spośród kilkunastu przedstawicieli. Ponadto nie wykazują oni oczekiwanej aktywności. Przedstawiciele Parlamentu Studenckiego na spotkaniu z Zespołem Oceniającym wyjaśniali, że uczestniczą w pracach nad omawianiem ostatecznego kształtu regulacji dotyczących spraw studenckich, który kierowany jest na obrady Rady Wydziału. W opinii do Regulaminu studiów jak i programu kształcenia Parlament Studencki nie zgłosił żadnych zastrzeżeń. W świetle pozyskanych podczas wizytacji informacji można z pełnym, przekonaniem stwierdzić że studenci uczestniczą w budowie kultury jakości kształcenia poprzez udział w pośrednim opiniowaniu zajęć i kadry akademickiej. Jako członkowie gremiów odpowiedzialnych za jakość kształcenia mają pełną możliwość wpływania na doskonalenie jakości kształcenia. Szansa ta powinna być lepiej przez studentów wykorzystywana.

Tabela nr 1. Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia (odrębnie dla każdego poziomu kompetencji).

Zakładane efekty kształcenia	program i plan studiów	kadra	infrastruktura dydaktyczna/ biblioteka	działalność naukowa	działalność między-narodowa	organizacja kształcenia
Wiedza	+	+	+	+	+	+
umiejętności	+	+	+	+	+	+
kompetencje społeczne	+	+	+	+	+	+

+ - **pozwała na pełne osiągnięcie** zakładanych efektów kształcenia

+/- - **budzi zastrzeżenia - pozwala na częściowe osiągnięcie** zakładanych efektów kształcenia

- - **nie pozwala na osiągnięcie** zakładanych efektów kształcenia

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego (ocena: w pełni)

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

8.1) Kierunek międzynarodowe stosunki gospodarcze prowadzony jest przez dwa Wydziały: Wydział Ekonomii i Wydział Zarządzania. Na obu wydziałach prowadzona jest systematycznie ocena jakości kształcenia poprzez przeglądy programowe, ocenę jakości kadry w procesie ankietyzacji i okresowej ocenie kadry, hospitację zajęć. Prowadzona jest weryfikacja efektów kształcenia. Monitoring jakości kształcenia prowadzony jest bardzo starannie i wyczerpująco. Dalsze prace powinny prowadzić do pełnego wykorzystania bardzo bogatego zbioru informacji w procesie doskonalenia jakości kształcenia.

8.2) W procesie zapewnienia jakości kształcenia biorą udział nauczyciele akademicy obu wydziałów, studenci oraz Rada Programowa skupiająca również przedstawicieli praktyki gospodarczej. Należy wzmocnić kontakty z przedstawicielami rynku pracy w celu doskonalenia efektów kształcenia. Studenci powinni pełniej wykorzystywać szanse w budowaniu kultury jakości kształcenia poprzez własne inicjatywy oraz uczestnictwo w gremiach monitorujących i oceniających jakość kształcenia.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco (6)	W pełni (5)	Znacząco (4)	Częściowo (3)	Niedostatecznie (2)
1. koncepcja rozwoju kierunku	X				
2. cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
3. program studiów		X			
4. zasoby kadrowe		X			
5. infrastruktura dydaktyczna		X			
6. prowadzenie badań naukowych		X			
7. system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8. wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

Kierunek *Międzynarodowe stosunki gospodarcze* ma pełne szanse dynamicznego rozwoju. Pozwala na to potencjał kadrowy Wydziału Ekonomii oraz Wydziału Zarządzania oraz oczekiwania rynku pracy. Komplementarność dorobku naukowego i doświadczenia dydaktycznego kadr z obu wydziałów pozwala na osiągnięcie efektów synergicznych w kształtowaniu programu studiów, polegających na wiązaniu ze sobą perspektywy makro- i mikroekonomicznej związanej z międzynarodowymi stosunkami gospodarczymi i biznesem międzynarodowym. Kierunek ten ma szanse rozwoju również z uwagi na profil programowy który dostarcza szerokiej, a zarazem sprofilowanej i głębokiej wiedzy w zakresie stosunków

międzynarodowych i społeczno-gospodarczych, łączącej wymiar makroekonomiczny i globalny ze znajomością problematyki mikroekonomicznej i wiedzą menedżerską na który oczekuje nowoczesna gospodarka.

Proces dydaktyczny i jego jakość jest dobrze wspierana przez wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia, który monitoruje wszystkie ważne obszary oceny jakości kształcenia. Doskonalenie procesu dydaktycznego powinno uwzględniać w większym stopniu opinie pracodawców i absolwentów kierunku a także wzmocnić nadzór nad procesem dyplomowania.

Współczesna gospodarka oparta na postępie technologicznym i przedsięwzięciach politycznych, które potęgują znaczenie międzynarodowych powiązań gospodarczych powinna sprzyjać rozwojowi kierunku *międzynarodowe stosunki gospodarcze* co społeczność akademicka powinna dobrze wykorzystać.